

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2015-2018

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Petr Bárta

Multikulturalismus v Evropě ve světle recentní migrační krize

Praha 2018

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jiří Víšek

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED (PART TIME) STUDIES

2015-2018

BACHELOR THESIS

Petr Bárta

Multiculturalism in Europe in the light of recent migration crisis

Prague 2018

Bachelor Thesis Work Supervisor: Mgr. Jiri Visek

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 15. 02. 2018

Jméno autora:

Poděkování

Nejvíce bych chtěl poděkovat za podporu a odborné rady Mgr. Jiřímu Víškovi, bez kterého by nebylo možné tuto práci zrealizovat a dokončit.

Anotace

Zadání bakalářské práce je Multikulturalismus v Evropě ve světle recentní migrační krize. Cílem této práce je popsat dopady multikulturalismu, který v posledních letech nastává díky nepokojům na blízkém východě. Tento migrační přesun uprchlíků do Evropské unie vyvolává rozdílné reakce, jak od běžných občanů, tak i od světových politických leaderů. Úvod práce se zabývá popisem multikulturalismu, definováním rozdílu migrant versus uprchlík a popisuje jednotlivé teorie migrace. Další část je věnována historii moderního kolonialismu a to především z pohledu nejaktivnějších zemí, jako byla Velká Británie, Francie, Španělsko a Nizozemsko. Závěr této retrospektivní kapitoly je věnován důsledkům moderního kolonialismu. Následuje část, která přibližuje migrační krizi neboli Arabské jaro. Zde jsou mimo jiné popsány legislativní podmínky pro získání azylu v České Republice. Kapitola Dopady migrační krize popisuje důsledky krize v Německu a v České Republice, především z politického a veřejného mínění. Součástí závěru bakalářské práce je návrh na řešení migrační krize.

Klíčová slova

Multikulturalismus, uprchlická krize, Arabské jaro, uprchlíci, migranti, kolonialismus, migrační kvóty.

Annotation

The assignment of bachelor's thesis is Multiculturalism in Europe in light of the recent migration crisis. The aim of this work is to describe the impacts of multiculturalism, which occurred recently due to unrest in the Middle East. This migratory movement of refugees into the European Union raises different responses from ordinary citizens and world political leaders. The introduction of the thesis is a description of multiculturalism, definition of different migrants versus refugees and describes individual theories of migration. The next part is about the history of modern colonialism, especially from the most active countries as Great Britain, France, Spain and the Netherlands. The conclusion of this retrospective chapter is about the consequences of modern colonialism. The following part describes the migration crisis and the Arab Spring, including the legislative conditions for obtaining asylum in the Czech Republic. Chapter Impact of the Migration Crisis describes the consequences of the crisis in Germany and the Czech Republic, mainly from political and public opinion. Part of the conclusion of the bachelor thesis is a proposal how to solve the migration crisis.

Keywords

Multiculturalism, refugee crisis, Arab Spring, refugees, migrants, colonialism, migration quotas.

OBSAH

ÚVOD	- 9 -
1 MULTIKULTURALISMUS	- 10 -
1.1 Rozdíl mezi migrantem a uprchlíkem	- 10 -
1.2 Ekonomičtí migranti nebo „skuteční“ uprchlíci?	- 11 -
2 TEORIE MIGRACE	- 13 -
2.1 Push-Pull teorie	- 13 -
2.2 Neoklasická teorie migrace	- 14 -
2.3 Nová ekonomie pracovní migrace	- 15 -
2.4 Teorie duálního pracovního trhu	- 15 -
2.5 Teorie sítí	- 16 -
2.6 Teorie transnacionálního prostoru	- 17 -
2.7 Institucionální teorie	- 17 -
2.8 Teorie světového systému	- 18 -
2.9 Teorie kumulativní přičinnosti	- 18 -
3 MODERNÍ KOLONIALISMUS	- 19 -
3.1 Dělení kolonialismu	- 19 -
3.2 Kolonializace z pohledů jednotlivých států	- 20 -
3.2.1 Britské impérium	- 20 -
3.2.2 Francouzská koloniální říše	- 26 -
3.2.3 Španělské impérium	- 30 -
3.2.4 Nizozemská koloniální říše	- 31 -
3.3 Dekolonializace	- 32 -
3.4 Důsledky moderního kolonialismu	- 32 -
4 ARABSKÉ JARO ANEB ZAČÁTEK UPRCHLICKÉ KRIZE	- 35 -
4.1 Uprchlická krize a Evropská unie	- 36 -
4.2 Uprchlická krize a Česká republika	- 41 -
4.2.1 Legislativní podmínky pro získání azylu v České republice	- 41 -
4.2.2 Statistické údaje žadatelů o azyl v České republice	- 42 -
5 DOPADY MIGRAČNÍ KRIZE	- 44 -
5.1 Dopady migrační krize v Německu	- 44 -
5.1.1 Politické dopady	- 45 -

5.1.2	Migranti v Německu	- 46 -
5.1.3	Veřejné mínění	- 47 -
5.2	Dopady migrační krize v Česku	- 48 -
5.2.1	Politické dopady	- 49 -
5.2.2	Migranti v Česku	- 50 -
5.2.3	Demonstrace v roce 2015	- 51 -
5.2.4	Demonstrace v roce 2016	- 52 -
5.2.5	Veřejné mínění	- 53 -
5.3	Migrační kvóty	- 54 -
6	VLASTNÍ NÁVRHY ŘEŠENÍ MIGRAČNÍ KRIZE	- 57 -
	ZÁVĚR	- 60 -
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	- 62 -
	SEZNAM ZKRATEK	- 68 -

ÚVOD

Bakalářskou práci bych začal citátem z knihy bývalého profesora Oxfordské univerzity Michaela Dummeta: „*Svět na přelomu dvacátého století je světem, ve kterém sice již dlouho nelze téměř nikde překonat hranice bez potíží, ve kterém je ale cestování rychlejší a snadnější než kdy dřív, a ve kterém množství pohrom – perzekuce, násilí, válka, hlad – nutí lidi prchat ze zemí, které obývají*“¹. V současné době není obtížné cestovat jako turista, ale poměrně nesnadné je přestěhovat se do cizí země. Čím jsou země geograficky vzdálenější, tím více komplikací při případném přesídlování může nastat. Zároveň, čím jsou důvody odchodu ze země původu závažnější, tím je i složitější celý proces poskytování azylu. Citát pana profesora nastínil téma, kterým se celá práce zabývá. Tím je zejména uprchlictví, migrace a v dnešní době označovaný termín uprchlická krize. Po roce 2013 se v souvislosti s velkým množstvím migrujících obyvatel, pocházejících zejména z Blízkého východu, Asie a Afriky, začíná používat termín Evropská migrační krize nebo Arabské jaro.

Tématem uprchlické krize se pasivně zabývám takřka od doby, kdy tento vývoj přesídlování daných obyvatel světa byl zviditelněn v médiích. Jedním z hlavních důvodů, proč mě právě toto téma zaujalo, byl osobní nesouhlas s tím, jak převážně na sociálních sítích bylo patrné radikální odmítání uprchlíků velkou částí veřejnosti. Postupem času se přidaly i veřejně známé osoby. Někteří z nich si na tomto tématu založili kampaň do posledních parlamentních voleb a díky neustálému opakování těchto, až skoro antisemitských frází, se jim podařilo získat přízeň voličů. Proto jsem využil příležitosti si zvolit toto téma pro bakalářskou práci.

První část práce je věnována pojmům pojícím se hlavně s migrací a migrační politikou. Je představena teorie migrace, typologie migrace a vymezení pojmů souvisejících s aktuální migrační vlnou. Dále si práce klade za cíl popsat a přiblížit rozdíly, které často bývají veřejnosti přehlíženy, mezi migranty a uprchlíky. Popsat současný stav migrační krize a důvody, které k této problematice vedly. Popsat nejnámější teorie migrace, které byly v průběhu let vypracovány a teoreticky rozděleny, kde bude stát za to se vrátit v čase do dob kolonialismu a přirovnat současný stav k dobám, kdy největší kolonizující země osidlovaly celý svět a soupeřily v počtu obsazených kolonií. Na závěr se pokusím o predikci budoucího vývoje této migrační krize.

¹ DUMMETT M., *O přistěhovalectví a uprchlících*, str. 26.

1 MULTIKULTURALISMUS

Multikulturalismus je myšlenkový a politický směr, který je reakce na vzniklou situaci, tím že v jednom státě mohou žít společně skupiny s rozdílnou kulturou, s jiným náboženským vyznáním, jiné rasy anebo jen s jinými hodnotami. Multikulturalismus zdůrazňuje prospěšnost kulturní rozmanitosti pro společnost a stát. Tento trend je nejvíce živý v zemích, jejichž obyvatelé pocházejí z rozdílného prostředí a v některých z těchto zemí se uplatňuje i jako politika státu. Cílem tohoto směru je politicky sjednotit všechny občany bez ohledu na jejich etniku, původ, barvu pleti či přesvědčení, a to tak, že si pokud možno zachovají své kulturní odlišnosti. Nejzákladnější lidská myšlenka, která se ustálila i v nejvyspělejších státech až v minulém století je, že všichni lidé jsou si rovni a každý má právo zachovat si svou kulturu a vyznání. Multikulturalismus i mimo jiné zdůrazňuje pozitivní přínos soužití různých skupin pro celou společnost i stát.

1.1 ROZDÍL MEZI MIGRANTEM A UPRCHLÍKEM

Práce se zabývá uprchlickou krizí, proto je vhodné na začátek vysvětlit rozdíl mezi uprchlíkem a migrantem a také to, co je myšleno uprchlickou krizí. Často jsou diskutovány důvody, proč uprchlíci přicházejí právě do Evropy a někteří z těchto uprchlíků jsou označováni jako ekonomičtí migranti, proto je důležité vysvětlit i tento pojem a zdůvodnit výhody a nevýhody těchto činů.

Pojem uprchlík je úzce propojen s migrací, přičemž migrace je běžnou součástí historie lidstva. Migrant je označován jako ten, kdo se stěhuje. Uprchlík, dle oficiálního označování v České republice, je žadatel o azyl neboli azylant. Na migraci lze pohlížet z více perspektiv. Nejzákladnější druh migrace je v rámci jedné země, kdy se za migraci označuje například přestěhování se z venkova do města anebo naopak. Mezinárodní druh migrace je přesídlování mezi různými státy, když se například člověk trvale odstěhuje do jiné země. V původní zemi je označován jako emigrant a ve své cílové zemi jako imigrant.² Jedna z definic migranta, která je k nalezení na stránkách organizace UNESCO, pohlíží na migranta jako člověka, který žije přechodně či dlouhodobě v zemi, ve které se nenarodil a zároveň má zřetelné sociální vazby ke své současné zemi. Rozhodnutí migrantů, kam a kdy odejdou ze své země,

² Dohnalová E., Úvod do sociální práce s migranty, str. 18.

je dobrovolné. Při nedobrovolném odchodu se již jedná o uprchlíka. Délka pobytu migranta v daném státě se rozlišuje na krátkodobou a dlouhodobou migraci, kdy za krátkodobou je považován obvykle pobyt kratší než jeden rok a za dlouhodobou migraci je považovaná osoba, která žije v daném státě déle než rok. Případ, kdy se osoba přemísťuje (migruje) mezi více zeměmi na kratší dobu, terminologie označuje jako přechodnou migraci. Migrant se opakovaně vrací na různá místa. Tento případ často souvisí se sezónními pracemi.³

Pojmenování uprchlík a migrant je často v poslední době používáno ve vztahu uprchlické krize, mnohdy jsou tyto dva termíny zaměňovány a použity v nesprávném kontextu. Proto je nutnost vymezit si vedle migranta také pojem uprchlík. Úřad Vysokého komisaře pro uprchlíky (UNHCR) definuje uprchlíka jako „osobu prchající před konfliktem či pronásledováním a hledá bezpečí v ostatních státech a zároveň je pro ně nebezpečné vrátit se zpět do své země.“⁴ Tuzemském prostředí vnímá uprchlíka jako „státního příslušníka třetí země, jemuž bylo přiznáno právní postavení uprchlíka ve smyslu Ženevské úmluvy, a který je oprávněn pobývat na území členského státu“⁵. Třetí zemí se v tomto významu rozumí země mimo Evropskou unii. Taktéž se vždy nemusí jednat pouze o obyvatele třetí země, ale i člověk bez státní příslušnosti může být chápán jako uprchlík. „Azylant je ten, kdo získal mezinárodní ochranu v České republice a může se tedy legálně zdržovat na jejím území s právy i povinnostmi odpovídajícími trvalému pobytu.“⁶

1.2 EKONOMIČTÍ MIGRANTI NEBO „SKUTEČNÍ“ UPRCHLÍCI?

S uprchlickou krizí je často uváděn pojem ekonomický migrant, který bývá negativně zabarven a používá se jako důkaz toho, proč jsou uprchlíci „špatní“. Pokud člověk migruje do jiné země kvůli tomu, že dostane vyšší plat, než ve své vlastní zemi, tak se nejedná o uprchlíka, ale o přistěhovalce. Tedy s rozdílným postupem při vyřizování legálního pobytu na jiném území. Jestliže člověk utíká ze své země proto, že on a jeho rodina trpí nedostatkem jídla a chce žít legálně v jiném státě, vydělávat peníze a živit tím sebe a celou rodinu co je špatného na tom, že člověk odejde ze své země z ekonomických důvodů?⁷

³ PALÁT M., *Determinanty vzniku migrace a statistiky cizinců v Evropské unii*, str.8.

⁴ UNHCR. *UNHCR viewpoint: ‚Refugee‘ or ‚migrant‘ – Which is right?*, str. 33.

⁵ *Ministerstvo vnitra. (2017a). Terminologický slovník.*

⁶ DOHNALOVÁ E., *Úvod do sociální práce s migranty*, str. 18.

⁷ DUMMETT M., *O přistěhovalectví a uprchlících*, str. 66.

Paní Věra Brázová⁸ uvádí: „Statistiky potvrzují fakt, že nejchudší vrstvy obyvatel s nízkým vzděláním migrují z ekonomických důvodů výrazně méně, protože si to ‚nemohou dovolit‘, nemají k tomu prostředky ani schopnosti“.

⁸ BRÁZDOVÁ V. K., *Migrace a rozvoj: rozvojový potenciál mezinárodní migrace*, str. 74.

2 TEORIE MIGRACE

Slovo migrace je odvozeno z latinského *migratio* neboli přestěhování, a to ve smyslu demografického přesunu obyvatel. Migrace představuje jeden ze základních lidských pudů, který je se společností spjat od nepaměti. Tato společenská strategie je po staletí efektivním mechanismem pro získávání zdrojů obživy, vyrovnávání se s nepříznivými přírodními podmínkami, dosahování inovací a řešení společenských konfliktů. V průběhu času tak byla vypracována celá řada teorií migrace, které na tento jev nahlízejí různým způsobem.⁹

2.1 PUSH-PULL TEORIE

V případě „push-pull“ teorie migrace se jedná z drtivé části o vnější neboli mezinárodní migraci. Pro základní rozdělení „push“ a „pull“ faktorů lze definovat tyto faktory do tří hlavních skupin a to: ekonomické, kulturní a environmentální. V posledních letech lze pravděpodobně předpokládat, že primárními důvody pro migraci jsou ekonomické faktory. Migrace obyvatel z hlediska kulturních, či environmentálních důvodů, jsou taktéž zaznamenány, ovšem ne v tak velkém rozsahu jako migrace z ekonomických důvodů. Nelze přehlédnout migrační vlny z 20. století, které ve značné míře zasahovaly i do České republiky. V tomto případě se jednalo obzvláště o migraci z důvodu politické nestability v celé Evropě. Především se jednalo o uprchlíky během obou světových válek nebo migranty z dob takzvané studené války. Za neaktuálnější migrační vlnu současnosti je považována migrační vlna z arabských zemí, takzvané Arabské jaro. Uprchlíci, kteří žádají o azyl skrz celou Evropou. Jedná se o jednu z největších, nezvladatelných a nezastavitelných imigračních vln, které se valí na starý kontinent. Migrační vlna vznikla na základě politických nepokojů, války a občanského vzbouření v arabských zemích v oblasti Středomoří.

Model „push-pull“ byl detailně rozpracován v 60. letech minulého století a rozděluje faktory pohybu obyvatel z hlediska tlaku a tahu. Faktorem tlaku rozumíme takové činitele, které migranta ze své země „vytlačují“ a vytvářejí mu v zemi špatné podmínky pro život, čímž dochází k rozhodnutí migranta pro odchod ze země za úmyslem lepšího života. Mezi takovéto vytlačující (push) faktory, které jsou pro migranta impulzem pro odchod z jeho

⁹ VAVREJNOVÁ M., *Migrace obyvatelstva jako faktor ekonomického rozvoje: Zvláště v oblasti Evropské unie a České republiky*, str. 71.

domoviny, lze zařadit např.: hladomor, válka, špatné podmínky bydlení, přírodní katastrofy, nedostatek náboženské nebo politické svobody, ztráta bohatství či špatná zdravotní péče a mnoho dalších.

Druhá část modelu je určitý podmět, který migranta do dané země „přitahuje“. To jsou takové vlivy, které pro migranta znamenají příznivější podmínky pro život, než je tomu v jeho současném místě pobytu, ve kterém žije.

Oficiálním důvodem pro rozhodnutí o změně místa pobytu nemusí být vždy pouze „push faktory“, ale vzájemná kombinace s „pull faktory“, které mají na rozdíl od „push faktorů“ pozitivní dopad pro migranta ve všech ohledech. Mezi „pozitivní pull faktory“ patří například: lepší životní podmínky, politická a náboženská svoboda, bezpečnostní důvody, lepší zdravotní péče a pracovní příležitosti apod.¹⁰ Změna trvalého pobytu migranta ovšem není dána pouze „push a pull faktory“. Mezi další příčinami, které migrant zvažuje v souvislosti s odstěhováním ze země, se řadí celá řada nejrůznějších pohledů na danou věc. Migrant musí zvážit všechny klady a zápory této změny. Migrant musí vzít do úvahy všechny další překážky, jež mu brání v odchodu ze země, například: jazykové bariéry, a to v případě přesunu trvalého bydliště do zahraničí s odlišným úředním jazykem, velká vzdálenost cílové země a její podmínky pro vstup, vysoké náklady související s přemístěním do cílové země a mnoho dalších.¹¹

2.2 NEOKLASICKÁ TEORIE MIGRACE

Neoklasická ekonomie rozděluje teorii migrace dvěma přístupy. První přístup pojímá migraci jako následek nerovnoměrného rozdělení práce a bohatství z pohledu makroekonomického neboli úroveň celé země. Druhý přístup je z pohledu mikroekonomického a to z úrovně jedince. Podle makroekonomického vztahu vychází mezinárodní migrace ze značných rozdílů v platech a příležitostech mezi jednotlivými zeměmi. Z hlediska mikroekonomického přístupu je zdůrazněna role jedince. Jev neoklasické ekonomie je chápán a zobrazen jako rozumně uvažující jedinec. Migrant se na základě svého racionálního myšlení rozhoduje na jedné straně výše nákladů a na druhé straně z potencionálních přínosů, které migrace obnáší. Kromě finančních výdajů lze mezi náklady zahrnout například

¹⁰ RAVENSTEIN E. G. *The Laws of Migration. Journal of the Royal Statistical Society*, str. 18.

¹¹ PALÁT M., *Determinanty vzniku migrace a statistiky cizinců v Evropské unii*, str. 26.

i psychickou zatíženost, která je se změnou místa pobytu spojena. Dalším významným faktorem ovlivňujícím rozhodnutí migranta je též délka pobytu v cílové zemi.

Neoklasická teorie migrace je velmi podobně definována jako teorie „push-pull“ metoda. Například, když migrant zváží možný přesun do jiné země z důvodu nízkého platu, má podnět k přesunu z důvodu, že v cílové zemi bude mzda vyšší. To lze obdobně definovat i na základě působení „push“ faktoru. Opačně „pull“ faktor může působit zřetelná poptávka firem, což se rovná lepší pracovní příležitosti s lepším finančním ohodnocením. Z hlediska těchto dvou definic lze chápat teorii migrace tak, že lidé z chudších zemí, s nižšími mzdami, se budou přesouvat do zemí bohatších, vyspělejších s vyššími mzdami. Za předpokladu ekonomického vyrovnání obou zemí může dojít k ústupu migrace. Z hlediska neoklasické teorie se však jedná pouze o zohlednění jedné z ekonomických příčin migrace, přičemž další ekonomické či neekonomické aspekty nejsou brány v potaz.¹²

2.3 NOVÁ EKONOMIE PRACOVNÍ MIGRACE

Hlavním impulsem nové ekonomie pracovní migrace je určitá skupina lidí. Od ostatních zmíněných teorií se nová ekonomie pracovní migrace liší tím, že migrace nevzniká rozhodnutím jednotlivých osob, ale skupinami jedinců. Cílem těchto skupin je velké zvýšení svých příjmů a zároveň minimalizování rizik. Podle této teorie je tak rozhodnutí o migraci otázkou celé domácnosti. Jako příčinu migrace lze v nové ekonomické teorii migrace označit výskyt nejistoty, strachu nebo chudoby. Jedná se například o rodiny, které při porovnání s ostatními nejsou v podobné finanční situaci a sledují, jak se ostatní rodiny mají lépe. Toto může být jeden z důležitých podnětů pro přestěhování se za „lepší“, tak aby výdělečně činní jedinci z této rodiny dosáhli lepší práce a samozřejmě i vyššího finančního ohodnocení než doposud a rodina si finančně polepšila.

2.4 TEORIE DUÁLNÍHO PRACOVNÍHO TRHU

Teorie duálního pracovního trhu se zaměřuje hlavně na poptávku v cílových zemích a přijetí pracovníků z rozvojových oblastí. Ve společenském postavení jsou některá z těchto pracovních míst na nižší úrovni. Z pohledu pracovníků, kteří tuto práci vykonávají, jsou leckdy

¹² PALÁT M., *Determinanty vzniku migrace a statistiky cizinců v Evropské unii*, str. 26.

i demotivující. Z důvodů předstihnutí těchto kritickým aspektům je poptávka po potenciálních pracovnících, kteří jsou odolní proti demotivaci a právě v tomto případě jsou migranti z rozvojových zemí ti nevhodnější, jelikož považují za nejdůležitější získání zaměstnání v cílové zemi. V případě získání pracovního místa na nižší úrovni jsou tito lidé více odolnější vůči sociálním tlakům a nejsou znechuceni tím, že vykonávají práci v neatraktivním odvětví. Tuto práci mohou považovat pouze za přechodnou. Z druhé strany ovšem není ani možné, aby se na určitá pracovní místa, nejčastěji místa s nižší pracovní úrovní, dosazovali jen cizinci z důvodu potenciálního nárůstu nezaměstnanosti dané země.

2.5 TEORIE SÍTÍ

Teorii sítí lze také nazývat jakýmsi konceptem sociálních sítí. Tato teorie původně vznikla pro studium, které se zabývalo migrací v rámci jedné země, přesněji se jednalo o migraci z venkova do měst. Tato studie nejdříve probíhala na území Afriky. Následně byla teorie sítí zkoumána i na územích vyspělých zemí Evropy či v severní Americe. Do teorie sítí lze řadit další koncepty, jako například pojem sociálního kapitálu či koncept silných a slabých vazeb. V rámci zkoumání těchto teorií bylo objeveno, co má největší vliv na rozhodování migrantů. Nejvíce se jednalo o zkoumání sociálních vazeb, zda má či nemá potenciální migrant migraci podstoupit nebo ne. Nejvíce těchto vazeb byly rodinné vazby, přátelské pouto nebo osobní vazby k původní zemi.¹³

Teorie sítí je založena na stávajících informacích, které stále mezi migranty kolují. Migranti, kteří žijí v imigraci, předávají své zkušenosti a informace novým migrantům, kteří se k odchodu do stejné cílové země chystají nebo teprve odhodlávají. Zkušenosti migranti mohou poskytovat jak základní, tak hlavně důležité informace, které usnadní nově příchozím život. Sdělí jim vše o dané zemi, co je v dané chvíli nejpodstatnější. Takto získané zkušenosti od jiných lidí zvýší připravenost budoucích imigrantů. Tímto vznikají právě zmiňované migrační sítě, které propojují současné migranty s migranty, kteří už jsou zabydlení v cílové zemi. Migrace je považována za bezpečnější a méně rizikovou právě z důvodů větší informovanosti migrantů. Migrace se stává, a to především díky těmto procesům, síťovou úrovní než pouze individuálním procesem. Tyto sítě se kvůli neustálé migraci rozvíjí.

¹³ MASSEY D. S., ARANGO J., HUGO G., KOUGOUCI A., PELLEGRINO A., TAYLOR J. E., *An Evaluation of International Migration Theory: The North American Case*, str. 56.

V budování této sítě pak hraje nejdůležitější roli získávání kontaktů v cílové zemi, které může migrant touto interakcí navázat. Jedná se především o vytvoření kontaktů s lidmi, kteří v minulosti emigrovali do stejné země a v současné době žijí v cílové zemi nově příchozích migrantů. Tito lidé mohou být tak novým migrantům nápomocni při hledání nového zaměstnání, ubytování, vytváření nových známostí apod.¹⁴

2.6 TEORIE TRANSNACIONÁLNÍHO PROSTORU

Teorie transnacionálního prostoru může být chápána jako určitý proces globalizace anebo informační kompetenci společnosti. V průběhu posledních 20 let přišel obrovský rozvoj v rozšíření komunikačních, informačních a mnoho dalších technologií. Právě díky tomuto zvětšení a celkovému světovému pokroku je využívání internetových sítí výrazně rychlejší. Doprava je snazší a rychlejší díky technologickým pokrokům a migranti mají lehčí vlastní transfer do cílové země. Migranti mají možnost přebývat, vzdělávat se a pracovat úplně v cizí zemi a být stále v kontaktu se svojí rodinou v jiné zemi. V důsledku světového pokroku mají migranti fakticky neomezenou možnost udržovat vazby se svou rodinou. Z tohoto úhlu pohledu se objevuje úplně nová skupina migrantů, která se nazývá tzv. transnacionální migranti. Tato skupina migrantů má k zemím, kde žije a odkud pochází, velmi silné vazby a podílí se na společenském životě v obou zemích. Migrantům je povoleno v jedné zemi žít a pracovat, bez ztráty kontaktu se svou domovskou zemí. Jako příklad mohou být uvedeny internetové a sociální sítě. V dnešní době není pro migranty problém několikahodinový, případně několikadenní přesun za svou rodinou. V tomto případě se jedná akorát o finanční zátěž.¹⁵

2.7 INSTITUCIONÁLNÍ TEORIE

Institucionální teorii se neřadí mezi ostatní explanační teorie migrace a to z důvodu, že se nejedná přímo o koncept, který analyzuje chování migrantů. Tato teorie se věnuje spíše procesům, které s migrací souvisí a zároveň vykazují institucionální charakter. Institucionální teorie zjišťuje roli jednotlivých institucí, jak formálních, tak i neformálních, které se v konsekvenci migrace objevují. K této teorii migrace dochází při zrodu

¹⁴ PALÁT M., *Determinanty vzniku migrace a statistiky cizinců v Evropské unii*, str. 26.

¹⁵ BARŠOVÁ A. a BARŠA P., *Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*, str. 39.

nebo při fungování nejrůznějších vládních či nevládních institucí. Například při zjištění nelegální imigrace se snaží vládní úřady cílové země o vytvoření nové instituce nebo alespoň úpravu instituce stávající, která v tomto ohledu svou funkci nezvládá. Formální i neformální instituce proto hrají velkou roli v celém migračním procesu.¹⁶

2.8 TEORIE SVĚTOVÉHO SYSTÉMU

Teorie světového systému zkoumá hlavní důvody migrace, které mají historické uspořádání tržních vztahů v rámci měnících se struktur světového systému. Tato teorie je založena na hypotéze, že akumulace kapitálu je nekončící proces a má na svědomí pohyb celého systému včetně migrace. Podle této teorie světového systému se migrace objevuje na základě nevyváženostech v jednotlivých oblastech.

Mezinárodní migraci lze podle této teorie očekávat zejména mezi někdejšími koloniálními mocnostmi a koloniemi zvláště pro jejich pevné jazykové, náboženské, kulturní a další vazby. Na mezinárodní migraci nelze pohlížet a brát ji jako dočasný proces či situaci, která během času sama odezní či se jejich vlny ještě prohloubí. Z pohledu tohoto konceptu je potřeba, aby na mezinárodní migraci bylo pohlíženo jako na sérii procesů, které byly zahájeny z nějakých důvodů a během časových období se neustále vyvíjí a s nimiž jsou spojeny další situace, které se problematiky této mezinárodní migrace taktéž týkají.¹⁷

2.9 TEORIE KUMULATIVNÍ PŘÍČINNOSTI

Princip teorie kumulativní příčinnosti vychází z hypotézy, že právě probíhající postup je vyvoláván během svého průběhu a působí vždy jisté změny, které jsou tím samotným procesem způsobeny. Migrace vytváří celou řadu změn a tyto změny celou migraci prohlubují či ustalují. Mezi takové změny se řadí vytváření sociálních sítí migrantů, o čemž detailněji pojednává část práce, která se věnuje teorii sítí. V důsledku mohou vznikat nové instituce právě v souvislosti s migrací. Tato teorie již byla zmiňována v předchozí kapitole institucionální teorie.¹⁸

¹⁶ PALÁT M., *Determinanty vzniku migrace a statistiky cizinců v Evropské unii*, str. 29.

¹⁷ MASSEY D. S., ARANGO J., HUGO G., KOUGOUCI A., PELLEGRINO A., TAYLOR J. E., *An Evaluation of International Migration Theory: The North American Case*, str. 45.

¹⁸ PALÁT M., *Determinanty vzniku migrace a statistiky cizinců v Evropské unii*, str. 33.

3 MODERNÍ KOLONIALISMUS

Kolonialismus popisujeme jako expanzi určitého národa na území a obyvatele mimo vlastní hranice, často právě za účelem zlepšení ekonomiky prostřednictvím domorodých přírodních zdrojů, její pracovní síly a místního trhu. Jde tedy o proces postupného získávání a rozšiřování nadvlády státu nad území, obyvatelstva a využívání těchto lidí ke zvýšení vlastního procesu.

Kolonialismus je požadován za moderní evropský jev, na rozdíl od antické nebo středověké kolonizace. Jakožto systém nadvlády a kontroly neměl kolonialismus pouze ekonomickou dimenzi, ale významnou roli hrály i kulturní a politické dimenze.

3.1 DĚLENÍ KOLONIALISMU

Moderní kolonialismus je rozdělován do tří skupin, které lze požadovat za základní, či směrodatné. Prvním typem kolonialismu je osídlovací přesun, který je popsán jako přesun relativně velkých skupin obyvatel na území, které je kolonizováno. Příkladem může být Jižní Afrika, Latinská Amerika, Nový Zéland Severní Amerika, Austrálie. Veškeré interní kulturní či politické instituce byly podrobeny intenzivnímu tlaku ze strany kolonizátora. To v mnoha případech znamenalo, že osadníci početně převyšovali domorodé obyvatelstvo. Místní společenské a politické instituce nebo tradice nevyumizely, avšak k mísení tradic z obou skupin občas docházelo.

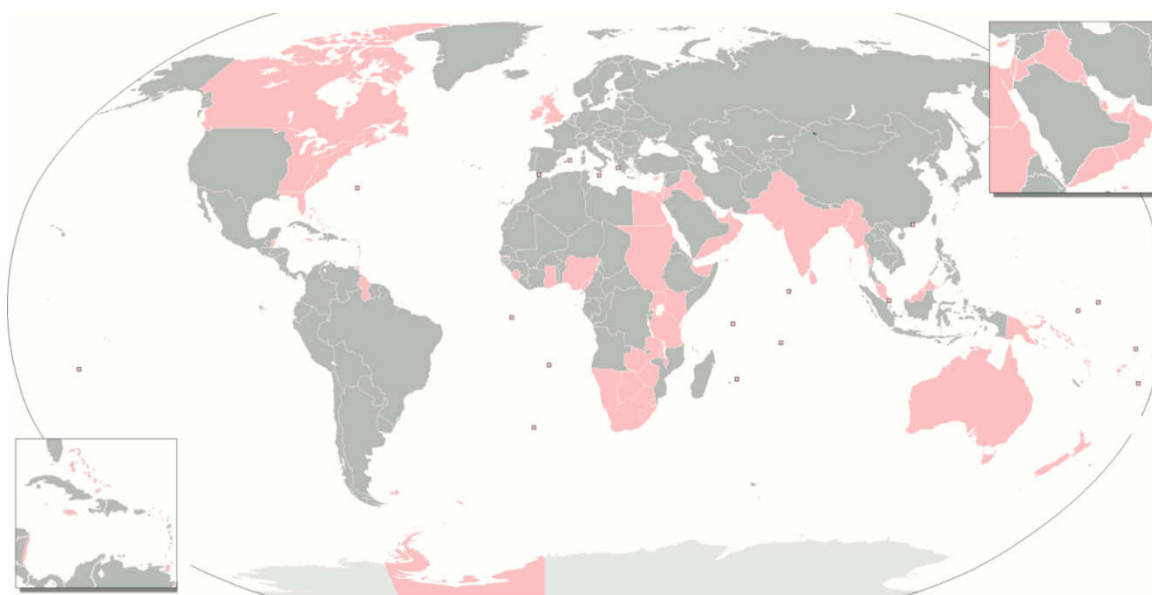
Exploatační neboli vykořisťující kolonialismus je druhým typem. Charakteristickým rysem exploatačního typu je celoplošná kontrola území, hospodářství, lidských a přírodních zdrojů. Instituce byly nadále řízeny domácími obyvateli, ale byly pod nadvládou kolonizátorů. Jako příklady je možné uvést britskou koloniální politiku v Indii, belgickou v Kongu nebo holandskou v Indonésii.

Třetím typem je hybridní kolonialismus, který se snaží zahrnout příklady vykazující rysy obou předchozích typů. Hybridní kolonialismus poukazuje na změnu vývoje, a to konkrétně z exploatačního typu k osídlovacímu. Jako nejvýznamnější příklad můžeme uvést příklad francouzského Alžírska.

3.2 KOLONIALIZACE Z POHLEDŮ JEDNOTLIVÝCH STÁTŮ

3.2.1 BRITSKÉ IMPÉRIUM

Britské impérium bylo největší koloniální říší v dějinách lidstva. Rozloha Britské říše činila v roce 1921 33 milionů km². Počet obyvatel impéria byl v tomto roce uváděn na 458 milionu, to představovalo čtvrtinu tehdejší světové populace. Britská koloniální říše měla významný vliv i na říše ostatní. Do některých zemí se rozšířila např. měrová soustava, typické anglické sporty (ragby, kriket...), anglická kultura. Mimo jiné se rozšířil i anglický jazyk, který je dodnes nejpoužívanějším dorozumívacím jazykem.

Obrázek 1 - Území, která byla v historii pod větší či menší britskou kontrolou¹⁹

Britské impérium se po pár desítkách let po druhé světové válce rozpadlo. Většina nástupnických zemí tvoří dnes Společenství národů (angl. Commonwealth of Nations)

Kolonizace Ameriky a Oceánie:

V průběhu 17. století se britské impérium začalo zvětšovat. Hlavním důvodem byl postupný příliv kolonistů. Osidlováno bylo zejména východní pobřeží Severní Ameriky (prvních třináct

¹⁹ *Britské impérium [online]. [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Britsk%C3%A9_imp%C3%A9rium*

států budoucího USA a atlantické kanadské provincie), dále menší ostrovy Karibiku (ostrovy Barbados, Bahamy, a další). Díky tomu, že se zde dala pěstovat cukrová třtina, byly tyto území pro kolonisty nejdůležitější a z hlediska výnosnosti i nejzajímavější. Kolonie, které se nacházely na severoamerické pevnině, vyvážely např. tabák, dřevo, kožešiny nebo bavlnu. Nebyly tak finančně úspěšné, za to zde byly kvalitní pozemky pro zemědělce a to lákalo více britských kolonistů. Amerika se stávala azylem pro lidi prchající před náboženskou persekucí v Anglii: provincie Maryland byla založena jako azyl pro římské katolíky (1634), Rhode Island (1636) byl tolerantní ke všem náboženstvím a Connecticut (1639) pro kongrenacionály.²⁰

Britské panství se postupně rozšiřovalo. V roce 1664 Nizozemci ztratili Nový Amsterdam (dnešní New York) a za několik dalších let i celou kolonii Nové Nizozemí. Kolonie se rozšiřovaly dále do vnitrozemí a to hlavně za účelem zisku nové zemědělské půdy.

Již od počátku bylo zřejmé, že otrokářství bude jedním z hlavních bodů pro rozvoj britských kolonií v Americe. Než došlo ke zrušení obchodu s otroky, byla Británie v roce 1807 zodpovědná za přesun 3,5 milionů afrických otroků do Ameriky. V období mezi lety 1650-1780 vzrostl podíl černého obyvatelstva v Karibiku z 25 % na 80 %, ve Třinácti koloniích z 10 % na 40 %. Obchod s otroky byl velice výnosný, ale převoz z Afriky nepřežilo cca 15 % lidí a to převážně z důvodu špatných hygienických podmínek na lodích.

V průběhu sedmileté války obsadila Británie mezi lety 1758 a 1760 nejdůležitější francouzská území v severoamerických koloniích; v roce 1760 Francie přijala ztrátu všech svých kolonií v Severní Americe. Louisiana na západ od Mississippi (včetně New Orleans) připadla Španělsku, zbytek Velké Británii (tedy kolonie na východ od Mississippi a celá Kanada).

Velká Británie učinila rozhodnutí o zdanění své americké kolonie a to především kvůli výdajům, které byly vynaloženy na obranu těchto území před Francouzi během sedmileté války. Toto rozhodnutí však s koloniemi nebylo konzultováno, jelikož v britském parlamentu nebylo žádné zastoupení. Z tohoto důvodu nechtěli američtí osadníci přijmout nové opatření (heslo: No taxation without representation). To pak vedlo k Americké revoluci a posléze

²⁰ VYTEČKA A., *Dobytí Jamajky: Angličané v karibské oblasti v 17. století*, str. 14-24.

ke vzniku Spojených států amerických v roce 1783. Britské panství tak bylo omezeno jen na Kanadu.

Mezitím, co vznikalo USA, „první britské impérium“ zanikalo – expanze v Severní Americe byla u svého konce a Británie začala svou moc uvádět i do ostatních částí světa. Toto dění vedlo ke vzniku „druhého britského impéria“ v Asii, Oceánii a později také v Africe.

Založením vězeňské kolonie Sydney v roce 1788 začalo osidlování Austrálie. Do Austrálie a na Nový Zéland začala později odcházet většina britských kolonistů. Kolonie získávaly postupně právo na samosprávu a staly se významnými vývozci zlata a vlny.²¹

Britské impérium v Asii:

Koncem 16. století začali Britové a Nizozemci postupně vstupovat na portugalský monopol zabývající se obchodem s kořením. Zásadním momentem bylo založení anglické (později britské) Východoindické společnosti roku 1600 a nizozemské Východoindické společnosti roku 1602. Mezi Anglií a Nizozemskem vládla rivalita, která vedla ke konfliktům i mezi těmito dvěma společnostmi. Nizozemci později přenesli svůj zájem na Moluky, Angličané naopak na Indii. Nepřízeň mezi Anglií a Nizozemskem byla ukončena až za Slavné revoluce (angl. Glorious revolution) v roce 1688. Tehdy nastoupil na anglický trůn Vilém Oranžský.

V roce 1811 Britové obsadili Jávu, poté Singapur (1819), Malaku (1824) a Barmu (1826), samotná kolonizace probíhala postupně.

Primárním cílem Východoindické společnosti v průběhu 17. století byl obchod, nikoli založení kolonie – obchodní práva získala v roce 1617. Čím více se místní říše oslabovala, tím se situace začala více měnit. Vítězství britské Východoindické společnosti nad bengálskými vůdci v bitvě u Palásí v roce 1757 umožnilo Britům převzít kontrolu nad Bengálskem. Tím si zajistila, že rozsah území se nadále zvětšoval.

V důsledku hladomoru roku 1770, který se stal nezvladatelným, byly potlačeny aktivity Východoindické společnosti. Role britského státu byla naopak posílena. I tak se východoindické společnosti podařilo do roku 1818 zvětšit svůj vliv na celý

²¹ FERGUSON N., *Britské impérium: Cesta k modernímu světu*, str.25.

subkontinent. Domácí vůdci byli nuceni přijmout britskou nadvládu, v opačném případě byli sesazeni.

V některých částech převzali vládu přímo Britové, v dalších byla přiznána místním vládcům určitý díl suverenity, stále ale zůstávali pod přísným dohledem. Když došlo k potlačení indického povstání (v roce 1857), byla všechna území Východoindické společnosti předána britskému území a British Indian Army se stala armádou britské vlády v Indii. Poslední, byť jen formálně vládoucí, Velký mogul byl toho roku sesazen a přinucen emigrovat do Barmy. Tím oficiálně zanikla Mughalská říše. Královna Viktorie se následně v roce 1876 prohlásila císařovnou Indie.²²

Honba O Afriku:

Nejdůležitějšími evropskými koloniemi byly do roku 1875 v Africe: Alžírsko a Kapská provincie, zbytek kontinentu sestával z malých místních států a kmenových území. Etiopie a Libérie byly v roce 1914 jedinými formálně nezávislými státy. Přejít od neformálního dohledu prostřednictvím obchodních stanic k formálnímu ovládnutí velkých území evropskými mocnostmi bylo nazýváno jako honba o Afriku.

V letech 1884 a 1885 se Berlínská konference snažila zabránit konfliktům, které často vyústily v mnoha evropských státech. Konference stanovila pravidla pro získání nových území. Nárok na určitý region byl uznán pouze za předpoklad tzv. „efektivní okupace“ daným státem.

Ašantská říše se na základě závazku (na popud Britů) vzdala územních nároků na pobřeží a souhlasila se zrušením otroctví, které bylo do té doby hlavním zdrojem příjmu. Tímto krokem se Ašantská říše definitivně včlenila do britského impéria v roce 1896.

V rámci dokončení Suezského kanálu v roce 1869 získal Egypt strategickou významnost. Egyptský chedív (osmanský vicekrál) byl ale natolik zadlužen, že se Británie rozhodla odkoupit všechny akcie společnosti Suezského kanálu. To znamenalo, že se v zemi omezil francouzský vliv. V roce 1882, kdy došlo k povstání nacionalistů, britské vojenské jednotky obsadily Egypt a ten se tak stal součástí impéria.

²² FERGUSON N., *Britské impérium: Cesta k modernímu světu*, str. 36.

V souvislosti s britským převzetím Egypta britskými jednotkami došlo v Súdánu v roce 1821 (který byl v moci egyptských chedivů) k povstání. V lednu r. 1885 povstalci obsadili Chartúm a nechali zabít britského guvernéra. Expedice na záchranu Chartúmu dorazila do města až za další dva dny. Roku 1898 byla vyslána výprava proti povstání a povstalci byli drtivě poraženi. Súdán však poté nenáležel zpět Egyptu, nýbrž se z něj stalo společné britsko-egyptské kondominium (spoluvlastnictví nemovitosti).

V roce 1898 došlo k tzv. fašodskému incidentu mezi Británií a Francií: Cílem Británie bylo vytvořit souvislý pás kolonií od jihu na sever z Káhiry po Kapské město. Francie měla naopak zájem o vytvoření pásu kolonií ze západu na sever – od Senegalu po Džibutsko. Mezi těmito cíli došlo ke střetu zájmu, a to konkrétně v již zmiňovaném Súdánu; Francie ani Británie ale neměla zájem na tom, vést o Súdán válku. Jelikož ale byla Británie v lepší pozici, Francie se stáhla. Obě strany si jasně vymezily sféry svého vlivu. Díky mírovému vyřešení a ukončení tohoto sporu byla uzavřena Srdeční dohoda (francouzsky Entente Cordiale).

Kapská kolonie byla založena v roce 1652 nizozemskou Východoindickou společností. Hlavním cílem této kolonie bylo zásobování a cestě do Indie. Tuto kolonii formálně získala Británie v roce 1806.

V roce 1843 zabrali Britové jihoafrickou provincii Natal, ale sousední mocný zulský stát představoval pro kolonisty trvalé ohrožení. V roce 1879 začala Britsko-zulská válka. I když ze začátku domorodci úspěšně zdolávali náporu, Britové nakonec válku vyhráli a zulský stát přestal existovat.

Na konci 19. století si Británie začala systematicky podmiňovat jižní Afriku a afrikánské republiky (Transvaal a Svobodný oranžský stát), které byly významné především díky nalezištím zlata. To později vedlo k tzv. burské válce.

Jelikož byly zaznamenávány úspěchy v jižní a východní Africe, zjevila se u Britů nápad o vytvoření souvislého britského území od severu na jih Afriky. Další ideou bylo vystavět železniční trať, která povede napříč celým kontinentem. I přesto, že vytvoření Německé východní Afriky tyto plány na čas zmařilo, Britové před první světovou válkou ovládali skoro

třetinu afrického kontinentu, přičemž jejich území byla nejvýnosnější. Pouze Nigérie měla více obyvatel než např. všechny německé kolonie dohromady.²³

Pax Britannica:

Po konečné porážce Napoleona Bonaparte roku 1815 se Británie stala dominantní světovou velmocí. Pro Francii to znamenalo, že byla nucena předat Británii Maltu, Jónské ostrovy, svatou Lucii a Mauritius. Španělsko přepustilo Británii Trinidad a Tobago, Nizozemsko Guyanu a Kapskou kolonii. Británie naopak Francii vrátila Guadeloupe a Réunion a Nizozemsku Surinam.

Díky tomu, že se Velká Británie v dalších letech nepodílela na konfliktech v kontinentální Evropě, mohla se více soustředit na rozvoj obchodu a upevňování svých pozic (angličtina se stala nejdůležitějším obchodním jazykem). Toto období, kdy Británie neměla žádného výrazného konkurenta ve světě se nazývá Pax Britannica (Britský mír).

Velká Británie ovládala světový trh s nerostnými surovinami a to hlavně kvůli tomu, že byla první industriální zemí ve světě. V průběhu 19. století se ale tato síla postupně ztrácela., s postupnou industrializací dalších budoucích světových ekonomik, zejména USA či Německa. Přestože Británie stále dominovala v námořnictví a finančním sektoru.

Dekolonizace:

V první polovině 20. století vznikala ve většině britských kolonií hnutí za nezávislost (zejména v Indii). Druhá světová válka ještě více ohrozila tehdy již zeslabenou pozici Velké Británie jako hospodářské mocnosti, rozhodující vliv na dění ve světě získaly Spojené státy americké. Myšlenky se po druhé světové válce obrátily proti ideji kolonialismu a politické uspořádání nedovolovalo Spojenému království vystupovat jako světová velmoc.

Velká Británie se rozpadu impéria vojensky nebránila, dekolonizace ale v některých oblastech příliš hladce neproběhla; rozdělení Britské Indie a konflikt mezi Indií a Pákistánem si vyžádal statisíce životů.

Roku 1947 získala Indie společně s Pákistánem nezávislost, hned po nich následované Barmou a Cejlou, a to v roce 1948. V tomto roce (1948) také skončil britský mandát

²³ FERGUSON N., *Britské impérium: Cesta k modernímu světu*, str. 49.

nad Palestinou a byl tak vytvořen stát Izrael. Malajsie získala nezávislost v roce 1957, Kypr v roce 1960, Malta v roce 1964

Britské impérium v Africe zažilo vcelku rychlé ukončení, což v mnoha nástupnických zemí způsobilo jisté nesnáze. Nezávislost vyhlásily postupně: Ghana (1957), následovaná Nigérií (1960), dále pak Sierra Leone a Tanganika (1961), Uganda (1962), Keňa (1963), Zanzibar (1963), spojen s Tanganikou v Tanzanii roku 1964, Gambie (1965), Botswana (1966), Lesotho (1966) a Svazijsko (1968). Ústup Británie z jižních a východních částí Afriky byl ale obtížnější, jelikož zde byl velký počet bílých osadníků. V Keni kvůli sporům o vlastnictví pozemků došlo k povstání Mau Mau, které ale bylo hned počátkem potlačeno. Paradoxem bylo, že v Jihoafrické republice měla kvůli systému apartheidu větší práva bílá menšina než černá většina. To trvalo až do roku 1994.

Poté, co projekt Západoindické federace zkrachoval, karibské státy se rozhodly pro samostatnost: nejdříve Jamajka a Trinidad a Tobago (1962), poté Barbados (1966) a jiné z menších ostrovních států. V roce 1997 skončila nájemní smlouva trvajícím 99 let a Hongkong připadl zpět Číně.

Británie má nyní pod kontrolou pouze zbytky dřívějšího impéria, viz Zámořské území a Spojeného království.²⁴

3.2.2 FRANCOUZSKÁ KOLONIÁLNÍ ŘÍŠE

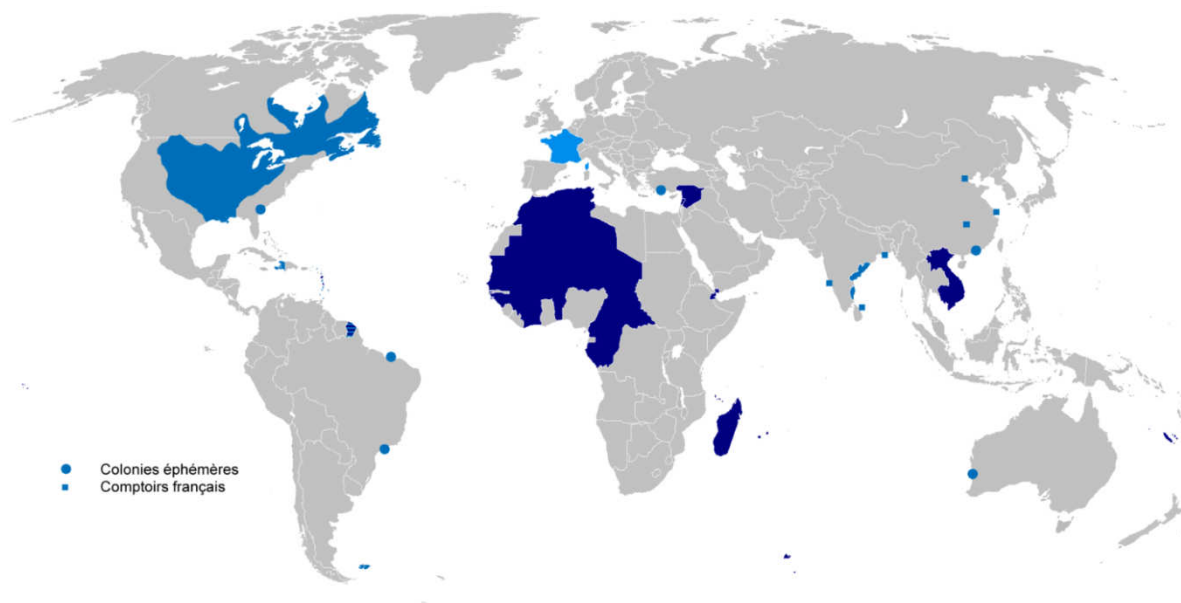
Francie se snažila o zámořskou expanzi už od 16. století. Francie se pokoušela o první kolonizační pokusy v Americe, tam ale narážela na tvrdý odpor ze strany Španělů a Portugalců, kteří se už zde stabilizovali. Jedním z těchto pokusů bylo např. založení osady na místě budoucího Ria de Janeiro, a to konkrétně v roce 1555, na místě budoucího São Luís v roce 1612 a na Floridě.²⁵

Co se týká aktivit spojených s kolonizací, měla Francie úspěch až v Severní Americe – založením Port Royal, 27. července 1605 a to na území dnešního Nového Skotska. Tři roky poté bylo založeno město Québec, a to Samuelem de Champlain, Québec se stal později hlavním městem velice řídké osídlené kolonie Nové Francie. Francouzští kolonisté osídlili pás

²⁴ FERGUSON N., *Britské impérium: Cesta k modernímu světu*, str. 89.

²⁵ SKŘIVAN A., *Francouzi v Novém světě v XVI. století*, str. 242-246.

při březích řeky sv. Vavřince a na zbytku území žili původní obyvatelé. Toto území bylo vnímáno jako obchodní kolonie. Francie se ale zaměřovala jen na upevnování své pozice v Evropě. Druhá polovina 17. století znamenala pro samotnou kolonizaci zlepšení podmínek, to znamená, že francouzské kolonie, které se nacházely na severoamerickém území, byly ekonomicky slabší než kolonie britské. Francouzská území se dále rozšiřovala na západ, ruku v ruce se založením Louisiany (hlavní město New Orleans). Přesný datum založení je sporný. Jedna z uváděných možností je rok 1683.

Obrázek 2 - Území, která byla v historii pod větší či menší francouzskou kontrolou²⁶

V době, kdy probíhala expanze na severoamerickém kontinentu, Francie současně budovala kolonie v Karibiku, které byly menší, ale za to výnosnější. Dnešní francouzská Guyana byla osídlena v roce 1604, kolonie na svatém Kryštofu roku 1625, na Guadeloupu roku 1635 a kolonie na svaté Lucii roku 161. Všechny tyto kolonie byly postaveny africkými otroky. Nejvýznamnější karibskou kolonií bylo Saint – Domingue (dnešní Haiti), které bylo založeno roku 1659, na západní části španělského ostrova Hispaniola. Tato kolonie měla zisk především z obchodu s třtinovým cukrem.

Snaha francouzských kolonistů nebyla omezena pouze na Ameriku. První polovina 17. století znamenala zakládání obchodních středisek na pobřeží Senegalu. Roku 1664 byla založena francouzská Východoindická společnost, která sloužila jako pomocný článek

²⁶ Francouzská koloniální říše [online]. [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Francouzsk%C3%A1_koloni%C3%A1ln%C3%AD_%C5%99%C3%AD%C5%A1e

při zakládání kolonií na Indickém poloostrově. I v indickém oceánu se zakládaly kolonie, jako např. Mauricius, Réunion či Seychely.

Druhá polovina 18. století a začátek 19. století znamenala pro Francii velmi náročné a složité období, které bylo plné vnitřních konfliktů a neúprosných válek. Následkem těchto sporů byla ztráta koloniálních území. Jako nejvýznamnější války z těchto konfliktů se uvádí např. válka o rakouské dědictví (1740-1748), Americká válka za nezávislost (1775-1783), Sedmiletá válka (1756-1763) nebo asi nejznámější napoleonské války v letech 1803-1815.

Sedmiletá válka, kterou Francie prohrála, znamenala ztrátu Nové Francie. Jelikož ale nebyl ve své době kolonialismus ve středu zájmu, neměla tato událost takový dopad. Válka o rakouské dědictví dopadla nerozhodně.

Daleko horší byl pro francouzské panství rok 1791, kdy došlo k rozsáhlému vzbouření a povstání otroků (v Saint – Domingue). V roce 1804, kdy získala tato země nezávislost, se stala prvním samostatným černošským státem. Zbytek francouzských kolonií byl obsazen Brity. Roku 1803 získal Napoleon zpět Louisianu, ještě v tom samém roce ji ale prodal Spojeným státům americkým. S neúspěchem se setkala i kolonizace Egypta v letech 1798–1801.²⁷

Když skončili napoleonské války, Británie vrátila Francii některé kolonie (Martinik, Guadeloupe, Réunion, malá území v Indii, část obchodních míst v Senegalu a Francouzskou Guyanu. Svatou Lucii, Tobago, Seychely a Mauricius však Britové neopustili.

Počátkem krvavé invaze do Alžírsku se datuje i pravý začátek nového francouzského impéria. Mezi lety 1861-1867 se Napoleon III. snažil o založení protektorátu v Mexiku. Z těchto plánů muselo být nakonec ustoupeno a to z důvodu, že Francouzi byli v rozporu s americkou Monroeovou doktrínou. I tak se ale Napoleonovi III. podařilo dobít území v Karibiku, a na jihu Vietnamu.

Po pruskou – francouzské válce z roku 1871 došlo k tomu, že se francouzská území významně rozrostla. Růst pokračoval i v Africe, kde byl v roce 1881 (v Tunisku) nastaven protektorát. Pod francouzský vliv se dostaly i území v severozápadní Africe na území dnešní Mauretánie, Čadu, Senegalu, Guineje, Nigeru, Pobřeží slonoviny, Mali, Beninu, Burkiny Faso,

²⁷ SKŘIVAN A., *Francouzi v Novém světě v XVI. století*, str. 242-246.

Středoafričké republiky a Republiky Kongo. Malá francouzská kolonie byla i na východním pobřeží Afriky. Maroko se stalo v roce 1912 francouzským protektorátem.

V Pacifiku zakládali kolonie Francouzi. Mezi tyto kolonie patří Nová Kaledonie, Francouzská Polynésie a Nové Hebridy.

Po skončení první světové války došlo k největšímu nárůstu územního vlastnictví. Francouzská koloniální říše se rozrostla o bývalé německé kolonie (Togoland a Kamerun). Ve všech těchto koloniích probíhala europeizace, což znamenalo prosazování francouzské kultury (nejvíce však v severní Africe). Obyvatelům Afriky, kteří přijali francouzskou kulturu, přijali křesťanství a dokázali mluvit plynule, spisovně francouzsky, bylo dáno francouzské občanství včetně volebního práva.²⁸

Dekolonizace:

V průběhu druhé světové války se role otočily a francouzská koloniální říše se začala rozpadat. Japonsko okupovalo Indočínu, Británie – Sýrii, Libanon – Madagaskar a Spojené státy americké – severní Afriku. Když druhá světová válka skončila, podařilo se Francii získat některá ztracená území zpět. Nedokázala se ale smířit s tím, že tu byla možnost ztráty.

Ho Či Minův Viet Minh vyhlásil nezávislost Vietnamu, což zapříčinilo indočínskou válku. V Kamerunu došlo k povstání za nezávislost (1955), které ale bylo hned od počátku tvrdě potlačeno. V roce 1954, kdy se Francouzi stáhli z Indočíny, museli čelit dalšímu krvavému sporu – Alžírsko mělo snahu o získání nezávislosti, kterou tomuto území Francouzi odmítli udělit. Po několikaletém konfliktu získalo v roce 1962 Alžírsko nezávislost. Většina afrických zemí získala nezávislost v roce 1960 (po referendech), Mayotte a Réunion se rozhodly zůstat součástí Francie, a to jako zámořská území.

Nejvýznamnější bývalá zámořská koloniální říše, která je dodnes pod správou Francie je Francouzská Guyana (další viz administrativní dělení Francie). Ve většině bývalých francouzských kolonií je silně zakořeněná francouzská kultura a francouzský jazyk zůstal jako jazyk úřední, či používají měnu navázanou na euro (měnová unie západoafrických států používající CFA frank).²⁹

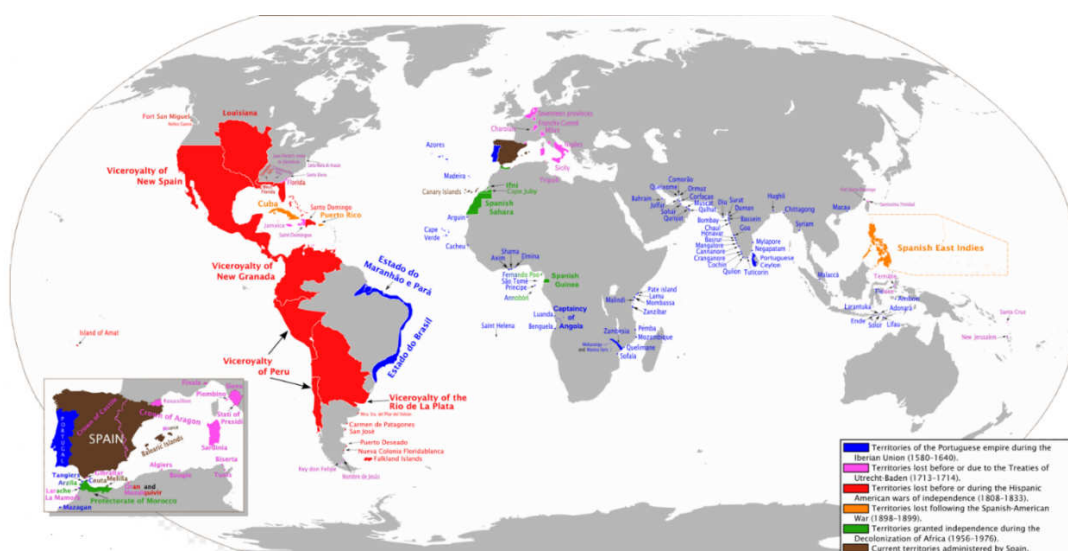
²⁸ SKŘIVAN A., *Francouzi v Novém světě v XVI. století*, str. 242-246.

²⁹ SKŘIVAN A., *Francouzi v Novém světě v XVI. století*, str. 242-246.

3.2.3 ŠPANĚLSKÉ IMPÉRIUM

Jednou z nejstarších a nejrozsáhlejších koloniálních říší v historii bylo jednoznačně španělské koloniální impérium. Průkopníkem v zámořských objevech se v období mezi 15. a 16. stoletím stalo Španělsko. Na objevených územích velice často zakládalo vlastní kolonie. Rozsáhlá území v Jižní Americe získalo Španělsko na úkor místních kultur. Španělsko dále vybudovalo rozsáhlou obchodní síť, největší obchody probíhaly mezi Evropou a americkými koloniemi, obchod s Asií zabezpečovaly španělské přístavy na Filipínách.

Díky svým činům byl Španělsko, v průběhu 16. století, označováno za celosvětovou velmoc. Udržovalo si silné námořnictvo i armádu, díky nimž mělo dominantní postavení na světových mořích a amerických i evropských bojištích. To vše, díky velkému množství zlata a stříbra, které Španělsko získávalo ze svých amerických kolonií. 16. a 17. století bylo označováno jako zlatý věk a to kvůli rozkvětu španělské kultury.

Obrázek 3 - Území, která byla v historii pod větší či menší španělskou kontrolou³⁰

Od poloviny 17. století začal Španělsko na dominantnosti a na síle. Přibývali i významní soupeři, kterými bylo Španělsko konfrontováno (ve Středozeří – Osmanskou říší, na evropském kontinentu – Francií, v zámoří – Portugalskem, Británií a Nizozemskem). Dalšími negativním vlivem bylo pirátství, sponzorované ze strany Francie a Británie. Všechny tyto okolnosti měly za následek úpadek španělského impéria.³¹

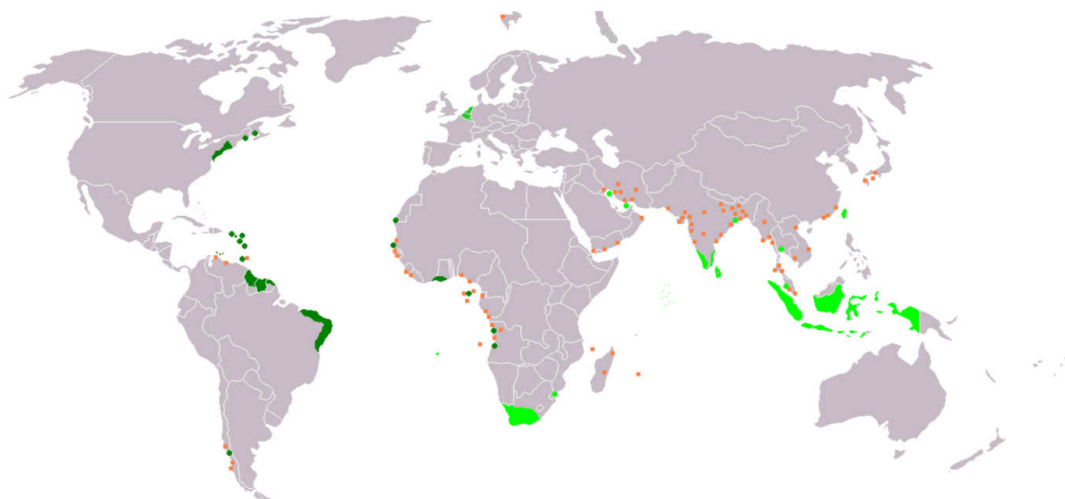
³⁰ Španělské impérium [online]. [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0pan%C4%9Blsk%C3%A9_imp%C3%A9rium

³¹ LNĚNIČKOVÁ J., *Bohemian Glass Trade in Spain and Spanish Colonies*, str. 61-74.

Španělsko ztratilo titul dominantní supervelmoci po válkách o španělské dědictví. V těchto válkách přišlo Španělsko o Sicílii, Nizozemí a zbylou část Apeninského poloostrova. Až do počátku 19. století si ale dokázalo udržet většinu svého obrovského koloniálního území v Karibiku (Kuba a Portoriko), v Asii to byly Filipíny. Z bývalé koloniální říše zůstalo v současnosti pod španělskou korunou jen Kanárské ostrovy, Melilla, Ceuta a další z mnoha malých území na marockém pobřeží.³²

Jedním z hlavních odkazů bylo rozšíření španělštiny jako mateřského jazyka pro většinu obyvatel střední a jižní Ameriky. Dalším z cílů bylo rozšířit římskokatolickou víru. Díky dlouhé historii španělské kolonizace má dodnes spoustu obyvatel střední a jižní Ameriky evropské předky. Přiváženy byly z Ameriky i dodnes běžně používané potraviny, jako například kukuřice, brambory nebo paprika.

3.2.4 NIZOZEMSKÁ KOLONIÁLNÍ ŘÍŠE

Obrázek 4 - Území, která byla v historii pod větší či menší nizozemskou kontrolou³³

Nizozemská koloniální říše byla budována od let 1595/ 1996, v období tzv. osmdesátileté války proti Španělské říši. K hospodářsky nejsilnějším regionům patřili provincie, které tvořily severní část Nizozemí. Tamní obchodníci, kteří v té době představovali cca polovinu světového obchodu, často hledali nová místa pro export svých. Stejně jako Švédsko či Velká Británie, získávalo Nizozemsko nová území za pomoci soukromých společností (nejznámější byla

³² LNĚNIČKOVÁ J., *Bohemian Glass Trade in Spain and Spanish Colonies*, str. 61-74.

³³ Nizozemská koloniální říše [online]. [cit. 2017-12-30]. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Nizozemsk%C3%A1_koloni%C3%A1ln%C3%AD_%C5%99%C3%AD%C5%A1e

Východoindická společnost). Co se týkalo koloniálních záležitostí, angažoval se stát až v pozdějších stoletích, když začínala mít ekonomické problémy. Nejdříve byly uzavírány obchodní dohody a dohody o nájmu území, které později představovali možnost odkoupení zdaleka většího území. Tím se vytvořil obchod s exotickým zbožím (koření, drahé látky, dřevo...).

Nizozemští námořníci byli u evropského „objevitelského rozmachu“. Nová objevená území se ale často součástí nizozemské koloniální říše nestávala.

Rozsah nizozemské koloniální říše se od poloviny 18. století zmenšoval. Dravější soupeři získávali některá nizozemská území. V letech 1949–1975, v rámci celosvětové dekolonializace přišlo Nizozemsko o všechna svá území (pokud jim samo nepřidělilo nezávislost).³⁴

3.3 DEKOLONIALIZACE

Největší rozkvět britsko – francouzského kolonialismu byl v meziválečném období. I přesto pocíťoval kolonialismus krizi a to hlavně po druhé světové válce. Určitým symbolem dekolonializace bylo dosažení samostatnosti britské kolonie v Indii roku 1947. Dekolonializace znamenala vytvoření mocenského vakua, kde se obě strany snažily dostat nová území na svou stranu. Dekolonializace, společně s bipolarismem stála za zrozením tzv. Třetího světa.

Významu kolonialismu prozrazuje, že statisticky bylo kolem roku 1930 celkem 84,6 % povrchu planety Země kolonizováno jednou z koloniálních velmocí. Pouze části Arábie, Mongolska, Persie, Číny, Afghánistán, Tibetu, Siamu a Japonsko nebyly zahrnuty pod formální koloniální nadvládu.

3.4 DŮSLEDKY MODERNÍHO KOLONIALISMU

Celkovým problémem je diskuze o významu, ale také dopadech moderního kolonialismu. Do diskuzí často vstupují ideologické snahy kolonialismus ospravedlnit nebo naopak pošpinit.

V 19. století byl kolonialismus chápán za zcela legitimní formu civilizace. Evropané se tak snažili obhájit svou koloniální nadvládu a často už nezmiňovali její ekonomickou

³⁴ SKLENÁŘOVÁ S., *Stručná historie států: Nizozemsko*, str. 25-45.

a exploatační roli. Hlavním argumentem byla pro Evropany civilizace, s níž se snažili své činy pozitivně vyložit. Tento argument není možné plně chápat bez upozornění na dva další jevy, kterými jsou rasismus a eurocentrismus.

Evropané si díky expanzi vykonstruovali představu o nadřazenosti všech evropských jevů a zvyků. V případě, že docházelo ke setkávání s jinými kulturami, snažili se Evropané vždy nadřazovat svou kulturu nad ostatními. Od 16. století se v Evropě začal objevovat koncept rasy, který rozděloval lidi do skupin podle barvy pleti a dalších fyziognomických a kulturních kritérií. V průběhu 18. století bylo pojetí rasy vědecky rozpracováno a sloužilo jako nástroj k ovládnutí a vykořisťování. Rasismus a kolonialismus spolu úzce souvisí. V této souvislosti je důležité připomenout i moderní otroctví a jeho smysl pro kolonialismus.

Diskuze o významu kolonialismu je výrazně ovlivněna i rozdílnými zkušenostmi. Metropole vidí v kolonialismu slavné období pro dějiny určitého národa, zatímco v koloniích převažuje spíše negativní hodnocení kolonialismu. Je chápána jako exploatace a jako příčina mnoha současných problémů.

V globálním měřítku je význam kolonialismu velmi zásadní. Řada autorů poukazuje na skutečnost, že až objevení a kolonizování Ameriky mělo za následek vzestup Evropy. Kolonizace Ameriky vedla také k možnostem prvotní akumulace kapitálu v Evropě a k její následné světové expanzi.³⁵

Kolonialismus měl a doposud má významné a konkrétní důsledky v oblasti kulturní i politické. Tyto důsledky jsou pro každý kontinent odlišné. Jedna z hlavních snah o vysvětlení kolonialismu je tzv. teorie závislosti. Důležitým bodem této teorie je zdůraznit nerovnost postavení kolonií ve vztahu k metropoli. Vztah bývalé kolonie a metropole je určován pomocí kategorií satelitu a metropole nebo periferie a jádra. Co se týká ekonomické závislosti, projevuje se tato závislost především v dělbě práce, kde se kolonie vždy zaměřuje na produkci nejdůležitějších (primárních) surovin pro tu danou metropoli. Metropole se poté zaměřuje na suroviny druhořadé (sekundární). Mezi další závislosti patří např. kulturní či politické. Závislost politických elit byla doplňována i kulturními vazbami na Evropu, a to mělo za následek kulturní imperialismus a eurocentrismus. Dalším pokusem o interpretaci

³⁵ BLAUT J. M., *The Colonizer's Model of the World*, str. 35-56.

kolonialismu v celosvětovém měřítku bylo pomocí nerovnoměrné výměny či nerovnoměrného rozvoje.

Ti, kteří vnímali kolonialismus pozitivně, argumentovali přínos kolonialismu převážně v rozvoji ekonomiky a politické infrastruktury, která byla nutností pro modernizaci a demokracii. Příkladem postkoloniálního rozvoje byly např. Spojené státy americké, Austrálie, Nový Zéland, Hong Kong a Singapur. Tyto národy nepoukazovaly na většinový trend, jelikož jde původně o národy původně evropských osadníků.

S kolonialismem také souvisí problematika rozvoje. Teorie modernizace jako jedna z mnoha teorií rozvoje problém kolonialismu skoro ignorovala a navrhovala způsoby převzané ze západu na dosažení rozvoje postkoloniálních ekonomik, jako byly např. investice do průmyslu nebo demokratizace a sekularizace. Mnozí kritici této teorie poukazují na její územní zakotvení, a to díky tomu, že využívala paternalistický a eurocentrický pohled, který napomáhal k zachování západní nadvlády i bez kolonialismu. Nakonec se kritiky dočkala i myšlenka rozvoje, která byla založena na západním, lineárním vidění času a ukryté nadřazenosti všeho západního. V souvislosti s touto kritikou se mluví také o problematizování chudoby, která byla pro Západ problémem ve 40. letech 20. století, a to hlavně v souvislosti s inaugurační řečí prezidenta Harry S. Trumana.³⁶

Další významná kulturní kritika důsledků kolonialismu je po dekolonizaci. V tomto ohledu je využíván i termín postkolonialismus. Kritické kolonialismu poukazují na psychologické, politické a morální škody, které byly kolonialismem napáchány. Diskutují se i problémy jako je např. kulturní hybridita nebo třeba problematika podřízeného tzv. subaltern studies. Jiní autoři hovoří zase o rasistické jádru globální dělby práce, kterou kolonialismu s vybudoval a na které je postavena současná světová ekonomika. Nekoloniální a postkoloniální kritika dále upozorňuje na mechanismy, které přetrvávají u západní nadvlády v bývalých koloniích a na rozlišné prostředky této nadvlády než v koloniální minulosti.³⁷

³⁶ BLAUT J. M., *The Colonizer's Model of the World*, str. 35-56.

³⁷ SAID W. E., *Orientalismus: západní koncepce Orientu*, str. 47.

4 ARABSKÉ JARO ANEB ZAČÁTEK UPRCHLICKÉ KRIZE

Počínaje rokem 2013 se celosvětový počet uprchlíků začínal zvyšovat.³⁸ Arabskému jaru či Arabské revoluci předcházelo období roku 2013, kdy se začal výrazně zvyšovat počet žadatelů o azyl. První nepokoje se objevily už na konci roku 2010 v Tunisku, jak popisuje ve své knize Ahmed Abushouk.³⁹ Občané začali protestovat proti zhoršující se hospodářské situaci a také proti zvyšující se korupci. Jako jeden z prvních důvodů bylo upálení Tunisana, kterému úřady nepovolily a následně i zabavily zboží ke stánkovému prodeji. Záhy začaly demonstrace proti současnému fungování státu, jež byly záhy potlačovány ze strany policie. Díky vzrůstající policejní brutalitě, demonstrace pokračovaly dál. Na sociálních sítích se rozšiřovaly zprávy o současné situaci v zemi a šířila se hesla jako „*Práci pro všechny*“, „*Svobodný Tunis*“ a mnoho dalších. Demonstrace, protesty a nepokoje se proti režimům, za demokracii a hlavám států postupně rozpoutaly i v okolních zemích – Libye, Alžírsko, Egypt, Jordánsko, Jemen, Bahrajn a také v Sýrii, kde tyto protesty přerostly až v občanskou válku, která stále trvá.

V posledních letech v důsledku těchto rozvatů a nepokojů začal větší počet lidí prchat ze svých zemí. Ze Sýrie a Somálska před válkou, z Eritrei před diktaturou či čistě za lepšími podmínkami z okolních států. V neposlední řadě také kvůli teroristickému uspořádání, tzv. Islámskému státu. Tato napětí samozřejmě trvala už delší dobu, někde až několik desetiletí. Demokraticky zvolené vlády i diktatury jsou sesazeny z čela států. Nejvíce je zasažena Sýrie, kde města i vesnice jsou prakticky bez dřívějších obyvatel a z měst zbyly jen trosky. Pan Wolfgang Bauer napsal: „*Už tři roky vede prezident Sýrie, Bašár Asad vyhlazovací válku a používá k tomu všechny zbraně, kterými disponuje, včetně chemických bojových látek. Alavitě bojují proti sunnitům a žádná straně se nedaří získat převahu. Navíc se v tom chaosu zahnízdili ještě náboženská extremisté a kážou náboženskou nenávisť*“⁴⁰. Aktuální situace v Sýrii je důvod toho, proč nejvíc žadatelů o azyl přichází z této země.

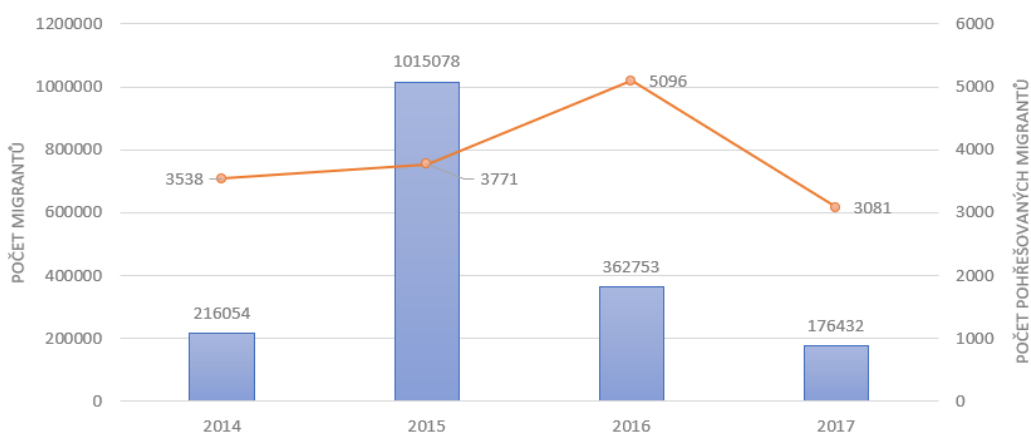
³⁸ UNHCR. *Global trends – Forced displacement in 2015*, str. 47.

³⁹ ABUSHOU A. I., *The Arab Spring: A Fourth Wave of Democratization?*, str. 56.

⁴⁰ BAUER W., *Přes moře: s uprchlíky na cestě do Evropy*. Praha: Grada Publishing., str. 10.

4.1 UPRCHLICKÁ KRIZE A EVROPSKÁ UNIE

V posledních několika letech se výrazně mluví o migrační a uprchlické krizi. Toto téma vyvolává velmi rozdílné názory, které českou společnost rozdělují na dva tábory – ti, kteří uprchlíky přijímat chtějí a dále na ty, kteří jsou zásadně proti. Existuje mnoho argumentů pro i proti. V první kapitole této práce bylo popsáno, že za uprchlíky považujeme ty, kteří ze své země neodešli dobrovolně, jež k tomu byli přinuceni pronásledováním, válkou nebo jiným ohrožením na životě. Dnešní uprchlická krize vzniká hlavně z těchto důvodů. Do Evropy míří každý rok stovky tisíc lidí prchajících před nepokoji ve své zemi. Jedná se hlavně o země Blízkého východu a severní Afriky. Úřad Vysokého komisaře pro uprchlíky (UNHCR)⁴¹ ve světovém přehledu uvádí, že do roku 2017 se přesídlilo celkově 68,3 milionů lidí na celém světě. V celkovém počtu jsou zahrnuty pohyby osob i v rámci jednoho státu. Graf 1 zobrazuje příchod uprchlíků do Evropské unie. Na němž je vidět, že v roce 2015 přišlo do Evropské unie přes milion uprchlíků. Nejvíce osob přichází právě ze Sýrie, Iráku, Afghánistánu, a podstupují velmi často nebezpečnou a náročnou cestu. Na evropský kontinent, vedle peší trasy, přes Egejské a Středozemní moře plují pomocí lodí a přistávají nejčastěji na březích Řecka, Itálie, Španělska a Malty. Poté je čeká cesta po souši dle toho, do které země mají namířeno. Mnoho lidí tuto cestu nepřežije. UNHCR uvádí, že do konce roku 2017 celkem 15 486 osob buď zemřelo, nebo bylo prohlášeno za nezvěstné. V tomto ohledu byl rok 2016 považován za nejkritičtější s více jak pěti tisíci mrtvých či pohřešovaných. (viz. Graf 1 - Počet pohřešovaných a počet příchozích migrantů do EU.)

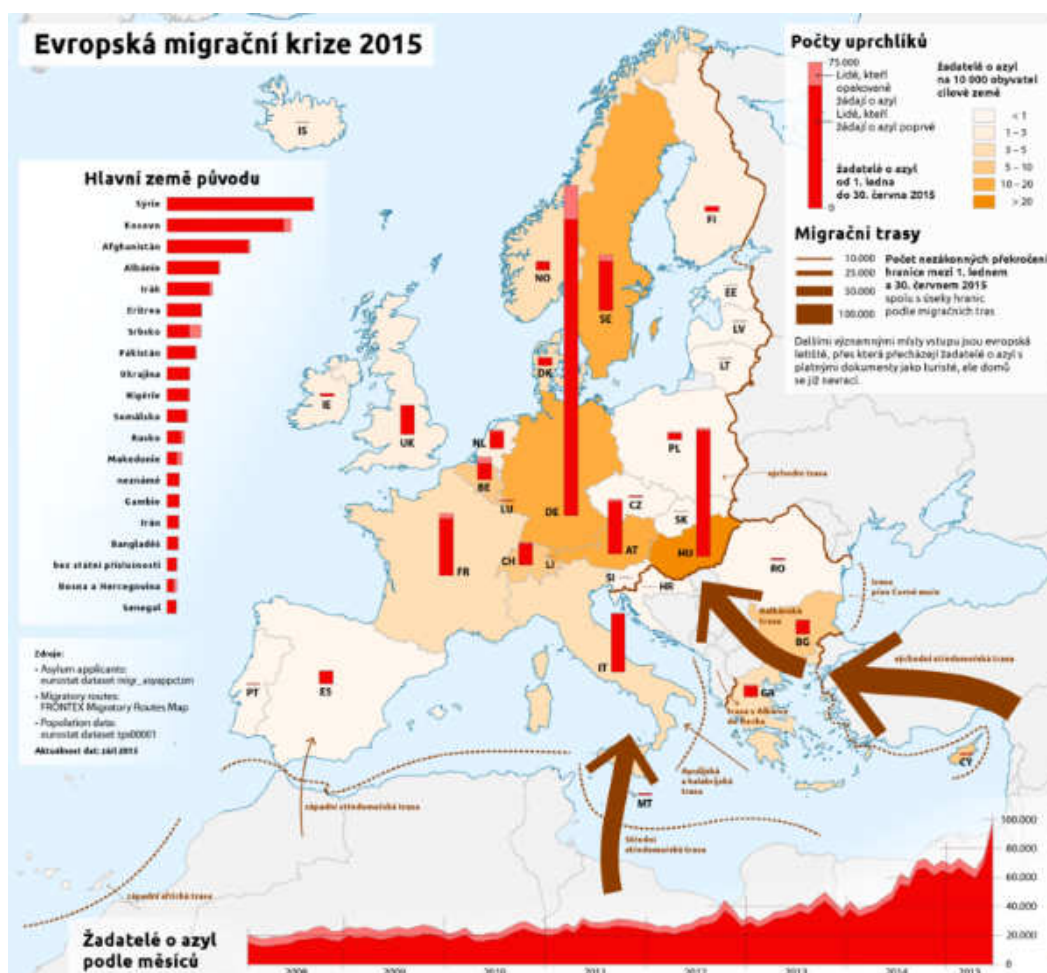

Graf 1 - Počet pohřešovaných a počet příchozích migrantů do EU⁴²

⁴¹ UNHCR. *Global trends – Forced displacement in 2015*, str. 15.

⁴² *Mediterranean situation* [online]. [cit. 2017]. Dostupné z: <http://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean>

Z tohoto obrázku 5 je patrné, ve zmiňovaném nejvýraznějším roce 2015 v Evropské unii byly nejčastějšími cílovými zeměmi Německo, Francie, Švédsko, Rakousko ale také Maďarsko. Toto je pouze zlomek celkového počtu uprchlíků. Největší počet uprchlíků přijalo Turecko, Libanon, Pákistán, Írán a Etiopie⁴³. Na obrázku jsou také vidět hlavní země původu přichozích v roce 2015 a nejčastější migrační trasy.

Obrázek 5 - Migrační vlny v roce 2015⁴⁴

Za zmínku stojí Maďarsko, které v Balkánské migrační cestě figurovalo jako první záchytný stát Schengenského prostoru. Kvůli zamezení této cesty byl v polovině roku 2015 postaven Maďarský pohraniční plot v celkové délce 175 km, který byl podél maďarsko-srbské hranice. Na podzim téhož roku byl postaven pohraniční plot také na části maďarsko-chorvatské hranice, kde jsou obě hranice současně vnějšími hranicemi zmiňovaného Schengenského

⁴³ UNHCR. *Global trends – Forced displacement in 2015*, str. 15.

⁴⁴ Evropská migrační krize [online]. [cit. 2017-12-30]. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%A1_migra%C4%8Dn%C3%AD_krize

prostoru. Na tuto výstavbu hraničních bariér se celkové náklady pohybovaly okolo 700 milionů Kč.

Podle oficiálního vyjádření Vikora Orbána měl pohraniční plot sloužit k legitimizování příchozích uprchlíků. Pro překročení hranice a při průchodu oficiálním přechodem se všechny osoby totiž musí registrovat. Nicméně vláda nepopírá, že jedním z hlavních zamýšlených důsledků je také snížení počtu procházejících migrantů.⁴⁵

Díky krizi se v mnoha evropských státech projevilo několik rozdílných názorů. Kniha *Lidé v pohybu*⁴⁶ uvádí, že krize se týká více oblastí. Jednou z nich je neschopnost vlád zajištění přímé pomoci potřebným, která je často spojena s nedostatečnou, zavádějící komunikací s občany. A tak dochází k ohrožení idejí a hodnot – svoboda, rovnost a solidarita, na nichž je Evropská unie postavena. Příkladem názorové polarity jsou například dva páni z Jihočeské univerzity – Pána a Rataj⁴⁷, kteří se již v úvodu své knihy snaží poukázat hlavně na to, že důsledkem migrační krize do Evropy přicházejí lidé odlišného náboženství, s čímž jsou spojeny i jiné kultury. Takovéto míchání kultur není možné a zároveň tím odmítají multikulturalismus. Ke stejnému či podobnému názoru se připojuje spousta dalších autorů, mezi něž patří například bývalý prezident Václav Klaus a pan Jiří Weigl⁴⁸, vedoucí jeho kanceláře, kteří vidí jako příčinu migrační krize samotnou Evropskou unii, která svým pozitivním přístupem k humanismu, multikulturní společnosti, štedrému sociálnímu systému sama zavinila organizovaný příchod velkého množství migrantů.

Některé mezinárodní úmluvy a zákony jsou podle Michaela Dummetta⁴⁹ nelogické. Pokud je člověk občanem určitého státu, vždy má právo se kdykoliv do své země vrátit, vycestovat z ní a stát ho nesmí ani nemůže vyhostit. V případě, že by se i tak stalo, žádný jiný stát nemá povinnost tuto osobu přijmout. Takovým lidem je minimálně popíráno základní lidské právo – právo na to někde žít a někam patřit. Pokud se člověk rozhodne migrovat do jiné země například z důvodu nespokojenosti ve vlastní zemi, žádný jiný stát nemá povinnost ho přijmout, tedy pokud osoba není ohrožena na základě pronásledování. Podle Všeobecné deklarace lidských práv OSN, pokud stát odmítne udělit azyl, nesmí být migrant navrácen zpět

⁴⁵ *Migrants Clash With Police in Hungary, as Others Enter Croatia.* www.nytimes.com [online].

⁴⁶ MALÍŘOVÁ E., FRÜHBAUEROVÁ P., HRUBANOVÁ K. *Lidé v pohybu: metodika pro práci s tématy uprchlictví a migrace.* str. 49

⁴⁷ PÁNA L., RATAJ J., *Migrační krize a vztahy většinového obyvatelstva a menšin v současné Evropě,* str. 14.

⁴⁸ KLAUS V., WEIGL J., *Stěhování národů s.r.o.: stručný manuál k pochopení současné migrační krize,* str. 34-36.

⁴⁹ DUMMETT M., *O přistěhovalectví a uprchlících,* str. 61.

do jeho původní země proti jeho vůli. Nemůže být ani poslán do země, u které by země, která jej odmítla, měla podezření, že by mu nenabídla útočiště. Tento princip je představiteli států často opomíjen.

Také Věra Brázová⁵⁰ nachází paralelu mezi tím, že čím je stát bohatší a vyspělejší a čím je vyšší životní úroveň, tím je také složitější se dostat do země legálně. Této problematice s určováním místa, kde bude migrant žádat o azyl, se dotýká zavedení kvót na přerozdělování uprchlíků, tomuto tématu se věnuje podkapitola 5.3 Migrační kvóty.

Obrázek 6 – Záchrana uprchlického člunu⁵¹

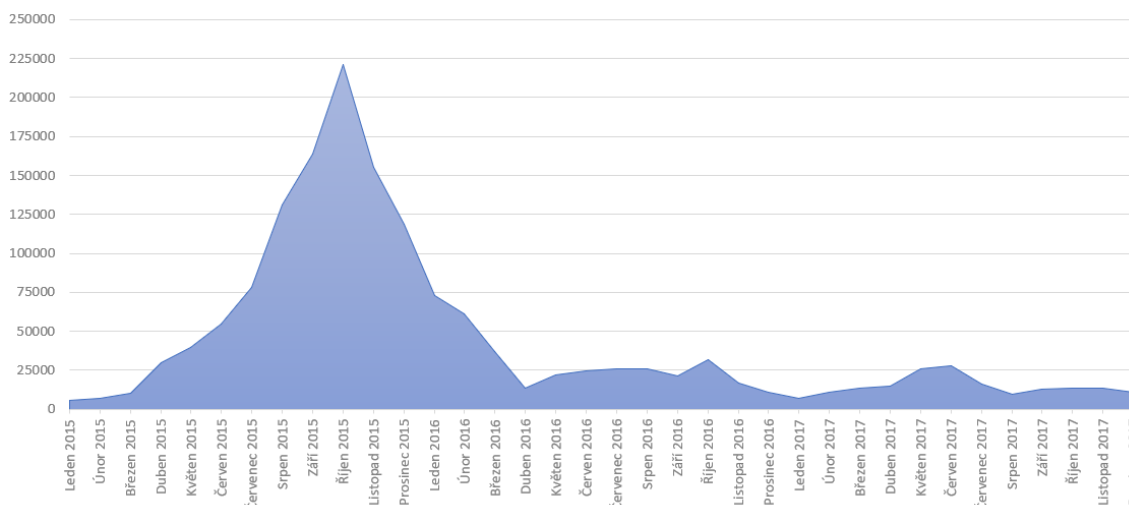
V Libyi, která je fakticky zhrouceným státem bez plnohodnotné centrální vlády, se začátkem roku 2017 místní úřady vyjádřily, že nebudou spolupracovat s Evropskou unií na snaze zastavit migrační vlny z Libye do Evropy.⁵² V tomto samém roce v březnu dorazilo do Itálie 10 800 migrantů. Poté v dubnu bylo ve Středomoří zachráněno celkem 2074 migrantů (Obrázek 6), kteří se snažili dostat do Itálie. Za tento celý rok přišlo do Evropy přesně 176 432 migrantů, z toho více jak sto tisíc pouze do Itálie. Na "balkánské stezce" bylo zadrženo jen 500 osob. Národnostní složení migrantů se lišilo podle země, v níž překročili hranici Evropské Unie. Do Itálie nejvíce přicházeli uprchlíci z Nigérie, Pobřeží slonoviny,

⁵⁰ BRÁZDOVÁ V. K., *Migrace a rozvoj: rozvojový potenciál mezinárodní migrace*, str. 118.

⁵¹ *Evropská migrační krize* [online]. [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%A1_migra%C4%8Dn%C3%AD_krize

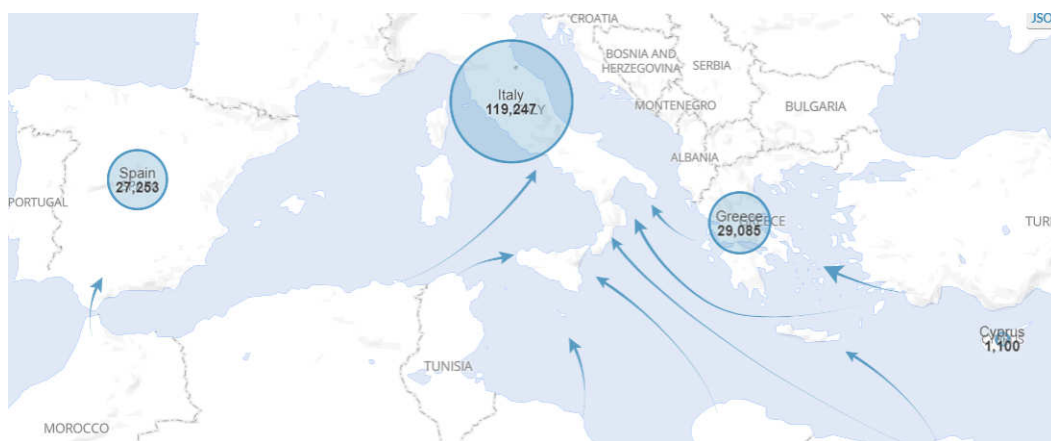
⁵² *Libyjci odmítají zastavit tisíce migrantů mířících do Itálie. Je to váš problém, vzkazují Evropě* [online]. [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/libyjci-nechteji-zastavit-tisice-migrantu-mirici-do-italie-j/r~615fd454eec611e694440025900fea04/>

Guineje, a Bangladěše, do Řecka z Iráku, Sýrie a Afghánistánu a do Španělska přicházeli zase migranti z Alžírsko a Maroka.

Graf 2 - Počet migrantů v EU⁵³

Teroristické útoky, které se staly v Paříži v listopadu 2015 a poté také v Bruselu v březnu 2016 poukázaly na přítomnost teroristů mezi migranty. Tyto útoky zapříčinily obrat pozornosti k bezpečnostním rizikům spojených s krizí. V prvním čtvrtletí roku 2016 pokračovalo snížení počtu nových migrantů, ale i přesto byl počet běženců připlouvajících do jižní Evropy až desetinásobně vyšší oproti stejnému období v roce 2015 (viz. Graf 2). V průběhu března 2016 došlo kvůli částečnému uzavření Balkánské migrační trasy k výraznému omezení počtu imigrantů připlouvajících do střední Evropy. Na Obrázek 7 jsou vidět migrační vlny v roce 2017, kde nejvíce uprchlíků mířilo lodí na italské břehy.

Obrázek 7 – Migrační vlny v roce 2017⁵⁴

⁵³ Mediterranean situation [online]. [cit. 2017]. Dostupné z: <http://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean>

⁵⁴ Mediterranean situation [online]. [cit. 2017]. Dostupné z: <http://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean>

4.2 UPRCHLICKÁ KRIZE A ČESKÁ REPUBLIKA

Uprchlíká krize se týká mnohem více jiných států Evropské unie, než České republiky. Uprchlíci mají totiž z různých důvodů mnohem větší zájem o jiné státy a zároveň je také náš stát stále poměrně uzavřený vůči těmto cizincům. Ale i my, naše země je součástí Schengenského prostoru, Evropské unie a evropského kontinentu, a tak se tato problematika týká i nás. Proto je nutno uvést i legislativní a statistické údaje vztahující se přímo pro naši zemi, což popisují dvě následné podkapitoly.⁵⁵

4.2.1 LEGISLATIVNÍ PODMÍNKY PRO ZÍSKÁNÍ AZYLU V ČESKÉ REPUBLICE

Pro získání azylu je nutné splňovat alespoň jednu podmínku, že osoba byla pronásledována v zemi, odkud přichází anebo „*má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště*“.⁵⁶

Dalšími důvody, dle Zákona o azylu, může být sloučení rodiny nebo humanitární azyl. Jestliže žadatel o azyl nesplňuje dané podmínky pro udělení azylu a stále přetrvávají důvodné obavy o ohrožení na životě při návratu do třetí země, je možno mu udělit doplňkovou ochranu, která je nižší formou mezinárodní ochrany. Tyto dvě formy ochrany představují mezinárodní ochranu.⁵⁷ Dále píše paní Eva Dohnalová,⁵⁸ že lze osobám poskytnout dočasnou ochranu, a to v případě, že přichází značné množství uprchlíků, kteří unikají před občanskou válkou, živelnou katastrofou, ozbrojeným konfliktem, porušováním lidských práv a podobně. Tuto dočasnou ochranu spravuje samostatný zákon č. 221/2003 Sb.⁵⁹, o dočasné ochraně cizinců. Ihned jak pominou důvody, proč lidé ze třetí země odešli, bude tato dočasná ochrana ukončena a lidé by měli území ČR opustit.

Důvody pro neudělení azylu dle zákona o azylu „§15“ mohou být závažné skutečnosti, jako je například, že „*se žadatel o azyl dopustil trestného činu proti míru, válečného trestného*

⁵⁵ BRÁZDOVÁ V. K., *Migrace a rozvoj: rozvojový potenciál mezinárodní migrace*, str. 118.

⁵⁶ Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu.

⁵⁷ Ministerstvo vnitra. (2017a). *Terminologický slovník*.

⁵⁸ Dohnalová, E., *Úvod do sociální práce s migranty*.

⁵⁹ Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců.

*činu nebo trestného činu proti lidskosti ve smyslu mezinárodních dokumentů obsahujících ustanovení o těchto trestných činech“.*⁶⁰ Dále, pokud se žadatel dopustil vážného trestného činu mimo území České republiky nebo byly jeho činy, chování v rozporu s Organizací spojených národů. Při schvalování žádostí o azyl je komplikované nejvíce to, ve které zemi uprchlík o azyl žádá. A i když by měla být nastavena kritéria pro všechny stejná, ve výsledných číslech počtu schválení žádostí jsou značné rozdíly. Některé státy jsou vůči uprchlíkům mírnější nebo starostlivější než ostatní. Žadatelé o azyl se setkávají s různými problémy. Jsou zadrženi v detenčním zařízení, ve kterém musí zůstat až do té doby, dokud jim není vyřízena žádost, tak nemohou pracovat a celý tento proces může trvat až několik měsíců. A proto Michael Dummett⁶¹ vysvětluje, že je pochopitelné, že z toho všeho člověk, který utíká před pronásledováním, válkou, snaží si zachránit život či jakkoliv si chce vylepšit své životní podmínky, chránit svá základní životní práva, může být značně frustrovaný. Z toho důvodu je možné, že se takový člověk může ze zoufalství začít chovat velmi nevyzpytatelně a nežádoucně pro společnost. S velkou pravděpodobností se každý z těchto lidí rozhodne k útěku ze své domoviny právě kvůli tomu, že je ve velkém ohrožení, a proto se vydá velmi často na nebezpečnou a nákladnou cestu, aby se dostal do bezpečí. V tom by mu měl pomoci každý stát, do kterého se rozhodne odejít. Pakliže ho uzavřeme do uprchlického zařízení, kde je omezené vybavení a možnosti, je uzavřen pod zámkem a za ostnatým drátem, poté zůstává otázkou, zda si tedy tento člověk v něčem polepšil.

4.2.2 STATISTICKÉ ÚDAJE ŽADATELŮ O AZYL V ČESKÉ REPUBLICE

V době největšího množství přicházejících migrantů do Evropské unie a tedy v roce 2015 přijala Česká republika celkem 1195 žádostí. Následující rok přijalo Ministerstvo vnitra už 1475 žádostí o mezinárodní ochranu, ze kterých bylo nejvíce žádostí od cizinců z Ukrajiny, 506 žádostí, dále z Iráku a z Kuby 85 žádostí a až čtvrtou zemí byla Sýrie s celkem 77 žádostmi. Dalšími zeměmi, ze kterých lidé odcházeli do České republiky, byla Čína, Arménie, Vietnam, Rusko, Gruzie, Ázerbájdžán a ostatní. Je nutno zmínit, kvůli častému vytykání, že ze zemí z Blízkého východu přicházejí pouze muži, že ze Sýrie bylo celkem 41 žen, což je více než polovina, a z Iráku přišlo dokonce 71 žen, což se polovině dost blíží. Ale jelikož se jednalo o žádosti podané v minulém roce a žádost na vyřízení může trvat i rok,

⁶⁰ Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu.

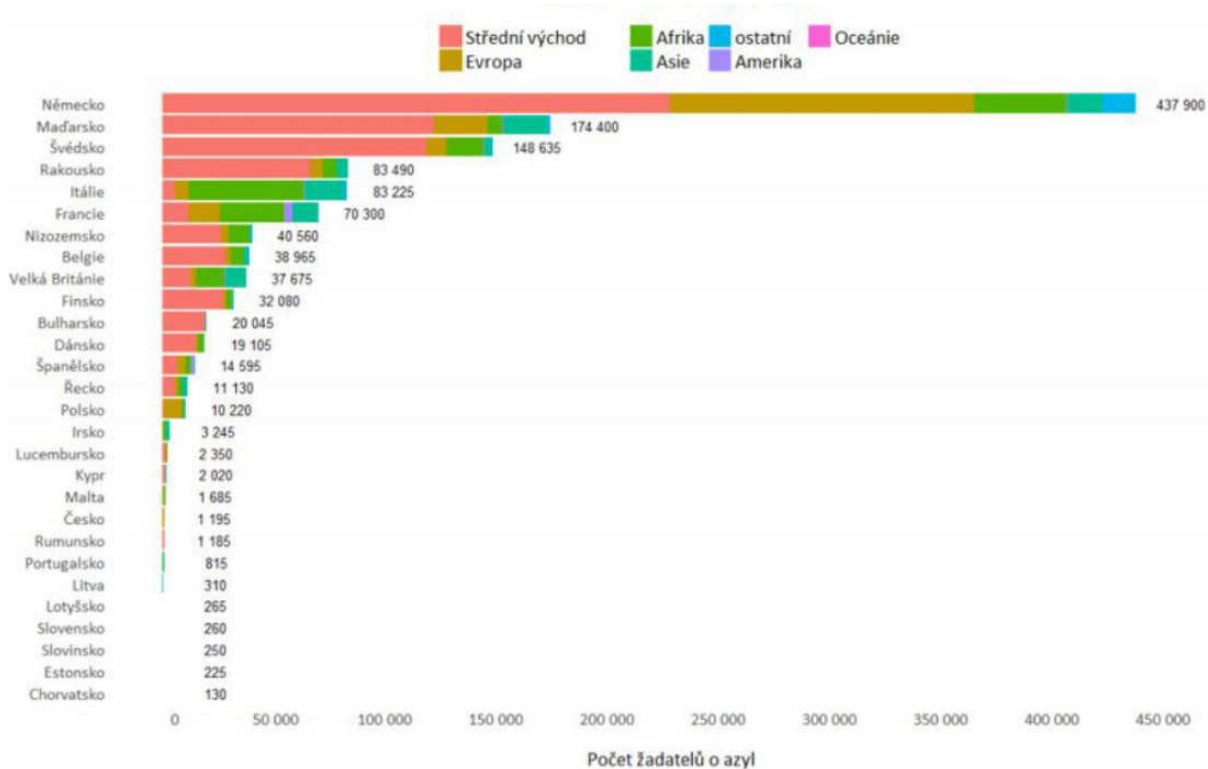
⁶¹ DUMMETT M., *O přistěhovalectví a uprchlících*, str. 23.

nejsou žádné dostupné informace o tom, kolik žadatelů azyl skutečně dostalo. Úspěšnost při získávání azylu nebývá vysoká, v roce 2015 Ministerstvo vnitra vyřídilo celkem 1387 žádostí, a z toho azyl byl udělen pouze 71 osobám, dalších 399 získalo jen doplňkovou ochranu, 435 žádostí bylo zamítnutých a 482 bylo řízení dokonce zastaveno. V předešlém roce 2014 tomu bylo podobně – celkem 1012 vyřízených žádostí, pouze 82 udělených azylů, jen 294 doplňkových ochran, 304 zamítnutých a 332 pozastavených řízení.⁶² Z toho vyplývá, že úspěšnost pro získání azylu se pohybuje maximálně do 10 %. Pro rok 2017 je těžké určit závěry, zda se počet žadatelů snižuje nebo zvyšuje, a to vzhledem k tomu, že jsou údaje dostupné pouze za dva měsíce.

⁶² Ministerstvo vnitra. (2017b). *Statistické zprávy o mezinárodní ochraně za jednotlivé měsíce v roce 2016.*

5 DOPADY MIGRAČNÍ KRIZE

Nejvíce všech migrantů putujících do Evropy zakončilo svoji cestu v Německu. Následující Obrázek 8 poukazuje na počet migrantů v roce 2015, který byl nejkritičtější z pohledu migrační krize, a právě proto jsou dále podrobněji rozebrány dopady migrační krize v Německu. A samozřejmě při této hlubší analýze nemůže být opomenuta ani Česká republika, která byla, ve zmiňovaném roce 2015, až na 20 místě v celé Evropě.

Obrázek 8 - Žadatelé o azyl v Evropě v roce 2015⁶³

5.1 DOPADY MIGRAČNÍ KRIZE V NĚMECKU

Německo je zemí, do které nejčastěji mívá uprchlíci v rámci migrační krize. K tomuto faktu pomáhá migrační politika Spolkové republiky Německo a kroky kancléřky Angely Merkelové. V roce 2015 Evropa přijala 1 015 078 migrantů a z toho Německo přijalo 437 900 žadatelů o azyl, což je 43 % uprchlíků, kteří se chtějí usídlit u našich západních sousedů. Ve zmiňovaném roce 2015 byla situace nejkomplicovanější, jak pro celou Evropu,

⁶³ Eurostat: O azyl loni v EU žádalo rekordních 1,2 milionu osob [online]. [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/zahranicni/udalosti/eurostat-o-azyl-loni-v-eu-zadalo-rekordnich-1-2-milionu-osob-1276592>

tak i pro Německo. Pod vlivem velkého počtu žádostí o azyl, německé úřady nevládaly přijímat všechny žádosti.

5.1.1 POLITICKÉ DOPADY

Jedno z klíčových témat posledních let německé politiky je právě přijímání uprchlíků, kde se stalo hlavním tématem pro nacionalistické strany. Angela Merkelová je známá svým otevřeným postojem k přijímání migrantů z blízkého východu a Afriky, kvůli tomuto postoji je německá kancléřka mezi migranty mířící do Německa přezdívána "*Mutti Merkel*" a těší se veliké oblibě. Naopak na domácí scéně je často kritizována. Její popularita v době migrační krize značně poklesla, ale nic to nezměnilo na tom, že obhájila svůj kancléřský mandát při volbách v roce 2017. Především mladí němečtí voliči mají jasno a stále stojí za Angelou Merkelovou. Otevřenou politiku německé kancléřky často kritizují vysocí politici a to zejména v největším německé spolkové zemi, v Bavorsku. Do Svobodného státu Bavorsko proudí nejvíce žadatelů o azyl a tamní premiér Bavorska pan Horst Seehofer patří k největším odpůrcům přijímání uprchlíků.

Z důvodu nespokojenosti s otevřenou politikou Německa jsou zakládány nové strany, které jsou proti migrační politice Angely Merkelové. Například strana Alternativa pro Německo (Alternative für Deutschland – AfD) byla založená v roce 2013, který je považován za začátek Migrační krize v Evropě. Strana AfD je krajně pravicová strana, která je známá především svým radikálním vystupováním proti Evropské unii a přijímáním uprchlíků. V roce 2016 se ve třech spolkových zemích konaly volby do zemských sněmů. Tyto volby byly považovány za hodnocení současné politiky německé kancléřky, jelikož to byly první volby o začátku migrační krize. Křesťanskodemokratická unie (CDU), kde je předsedkyně právě současná kancléřka Angela Merkelová, ztratila ve všech třech spolkových zemích (Sasko – Anhaltsko, Porýní-Falc a Bádensko – Württembersko).⁶⁴ Naopak strany zaměřené proti přijímání uprchlíků, jako například AfD a Zelení, posilovaly a tím byl vytvořen tlak na změnu politiky Angely Merkelové. V roce 2017, při volbách do spolkového sněmu, už AfD získala strana 12,6 % hlasů, stala se třetí nejsilnější stranou v Německu a poprvé se ve své historii dostala do německého sněmu. Před volbami stranu AfD

⁶⁴ Merkelová ve volbách ztratila ve všech třech zemích, AfD naopak posílila [online]. [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/volby-nemecko-cdu-merkelova-afd-d3p/zahranicni.aspx?c=A160313_181319_zahranicni_rych

podpořil i český exprezident Václav Klaus, který je známý svým odporem k Evropské unii a multikulturalismu, respektive migrační krizi.

Příliv migrantů od roku 2013 má za následek šíření extremistických názorů v německé společnosti. Někteří němečtí občané projevují proti migrantům otevřeně nenávisť. Mezi tyto projevy patří skandování proti migrantských a nacionalistických hesel a nebyly ani výjimečné situace, kdy byly podpáleny ubytovny pro migranty. Na začátku roku 2016 se podle policie, sešla skupinka dvaceti až třiceti lidí, kteří přihlíželi hoření hotelu pro migranty a provázeli požár potleskem a urážlivými poznámkami. Někteří z nich byli podnapilí a dokonce bránili hasičům v práci hašení hotelu připraveného pro uprchlíky v lužickém Budyšíně. Politici takovéto jednání ostře odsoudili a tyto lidi označili za zločince⁶⁵. Německá policie evidovala v roce 2015 více než tisíc útoků radikálů na ubytovny pro migranty. V 94 případech se jednalo o žhářské útoky na azylová centra pro migranty. Tyto útoky se převážně odehrávaly v bývalém východním Německu, kde jsou lidé více konzervativní v přijímání migrantů.

5.1.2 MIGRANTI V NĚMECKU

Podle údajů Eurostatu v Německu za celý rok 2015 požádalo o azyl skoro 440 000 imigrantů. Díky vysokému počtu žadatelů o azyl jsou německé úřady přetíženy a veškeré procesy trvají déle času, což vede k značné nespokojenosti žadatelů o azyl. Někteří z nich podávají žalobu k soudu pro příliš dlouhou dobu trvání vyřizování žádostí. V uprchlických táborech často dochází k násilnostem, trestným činům a k občasnému výskytu terorismu. Německu se nedaří deportace migrantů zpět do jejich vlasti, jelikož v roce 2015 požádalo o azyl zmiňovaných téměř 440 000 migrantů. Z nich větší množství nemá nárok na azyl, přesto deportováno jich bylo necelých 21 tisíc.

V roce 2015, dle údajů Eurostatu, požádalo v Německé spolkové republice o azyl skoro 440 000 migrantů. Migranti jsou nespokojeni a frustrováni ze zdoluhavého vyřizování žádostí o azyl. Dokonce několik set tisíc migrantů už dokonce podalo žalobu k soudu pro příliš dlouhou dobu vyhodnocení žádostí. V důsledku nespokojenosti dochází v uprchlických centrech k opakovaným násilnostem, trestným činům a teroristickým útokům. Německým úřadům

⁶⁵ V Sasku hořel hotel pro uprchlíky, přihlížející se veselili. [online]. [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/v-nemecku-horel-hotel-pro-imigranty-lide-tleskali-f7v/zahranicni.aspx?c=A160221160406zahranicni_rych

se nedaří ani deportace migrantů ze země. V roce 2015 žádalo o azyl několik tisíc migrantů a nárok na azyl nemá většina z nich. Navzdory tomu bylo deportováno v roce 2015 téměř 21 000 migrantů zpět do vlasti, což je necelých 5%. V únoru následujícího roku německá vláda přiznala, že ztratila téměř 115 000 žádostí o azyl. Někteří z těchto lidí odjeli požádat o azyl do jiné země, další z nich přešli do ilegality a žijí v Německu nezákonně.⁶⁶ Z čehož je patrné, že žádný systém na evidování migrantů zcela nefunguje. Němečtí vládní představitelé opakovaně vyzívali Evropskou unii k větší míře zapojení všech členských zemí. Tento tlak vedl až k zavedení migračních kvót pro všechny země osmadvacítky. Migrační kvóty jsou detailněji popsány dále v této kapitole. Evropskou komisi naopak obvinili v této krizi z příliš pomalého postupu.

V německém vnitrostátním systému EASY bylo v roce 2015 zaregistrováno 1 015 078 migrantů. Tento systém nemá příliš vypovídající hodnotu, jelikož jsou zjišťovány jen základní údaje a dochází k opakovaným registracím a registrovaní lidé míří dále do severní a západní Evropy. Ve stejném duchu se nese i údaj o počtu žádostí o azyl, jelikož migranti, kteří jsou z nějakých důvodů nevyhostitelní, například z důvodů fiktivního ztracení dokladů, mohou u našich západních sousedů zůstat v rámci programu Duldung, což je program na slučování rodin. Tito lidé se pak do azylových žádostí nepočítají. Výsledný počet lidí, kteří se chtějí usadit v Německu a přišli v rámci migrační vlny se pohybuje mezi oběma údaji.⁶⁷

5.1.3 VEŘEJNÉ MÍNĚNÍ

Na začátku roku 2015 byla německá společnost otevřena k přijímání uprchlíků, zatímco po kulminaci migrační vlny na začátku roku 2016 se názor německé společnosti otočil a z ulic zmizely davy vítající nově příchozí migranty. Největší nárůst protiimigračních názorů přinesl přelom roku 2015-2016, kdy při silvestrovských oslavách, v Kolíně nad Rýnem, docházelo k sexuálnímu útoku migrantů. Během oslav došlo ve velkém ke krádežím a sexuálnímu napadání, kde se ve více jak tisíci případech jednalo o znásilnění. Odpor proti migrantům se zejména zvýšil po zjištění, že drtivou část útočníků tvořili právě imigranti,

⁶⁶ Každý osmý migrant se Němcům ztratil. Do bytoven jich nepřišlo 130 tisíc [online]. [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/desetina-bezencu-v-nemecku-zmizela-dtu-zahranicni.aspx?c=A160226094816_zahranicni_mlb

⁶⁷ Do Německa loni dorazilo skoro 1,1 milionu běženců. [online]. [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/do-nemecka-loni-dorazilo-skoro-1-1-milionu-bezencu_367888.html

kteří přišli žádat o azyl do Německa v roce 2015. V souvislosti s tímto útokem se začaly objevovat další kauzy staršího data, které měly stejné viníky a do té doby byly utajovány. Mnohé organizace poté začaly kritizovat politiku německé vlády. Největší protiimigrační organizace, která pravidelně pořádá akce je hnutí PEGIDA. Jejich demonstrací se pravidelně účastní desítky tisíc lidí. Podpora pro imigrantské politiky německým obyvatelstvem je v tomto případě velice diskutabilní.⁶⁸

Největší teroristická akce, v průběhu migrační krize v Německu, se stala těsně před Vánoci dne 19. prosince 2016. Útočník, který se dostal do Německa s ostatními imigranty v průběhu migrační krize, vjel kamionem na vánoční trhy v Berlíně. Teroristický útok se udál na berlínském náměstí Breitscheidplatz před protiválečným pomníkem kostelem císaře Viléma, kde se v té době konaly na náměstí vánoční trhy. V danou chvíli se zde nacházelo mnoho nic netušících lidí. Útočník zde najel s plně naloženým kamionem ocelí do davu lidí. K útoku se okamžitě přihlásila teroristická organizace zvaný Islámský stát. V důsledku této tragédie zahynulo 12 osob, mezi oběťmi byla i jedna Češka. Dalších 48 osob bylo zraněno, z toho 30 lidí vážně.

Německo okamžitě po útoku začalo plánovat bezpečnostní opatření. Byla posílána ostraha na nádražích, letištích a policie také posílila hlídky ve městech. Před místy, kde se shlukovaly davy lidí, vyrostly zátarasy a místní kostely byly hlídány policií v době štědrovečerní mše. Ostraha se také zaměřila na ochranu 30 kilometrového pásma od hranic země do vnitrozemí. Navzdory teroristickému útoku se našla města, která žádná bezpečnostní opatření nepřijala v době Štědrého večera. Podle tehdejšího ministra vnitra Thomase de Maizière hrozilo Německu i nadále nebezpečí. Tento útok vedl k zvýšenému tlaku na řešení migrační krize.

5.2 DOPADY MIGRAČNÍ KRIZE V ČESKU

V průběhu migrační krize neprocházela žádná hlavní migrační krize přes Českou republiku, kterou se migranti dostávali do severní a západní Evropy. Česká republika není ani vyhledávanou cílovou destinací migranty, přesto se na domácí politické scéně stala jedním z hlavních diskutovaných témat. Díky tomu se vynořily strany, které si volební program

⁶⁸ Německo nastavuje uprchlíkům dvojí tvář. [online]. [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/nemecko-nastavuje-uprchlikum-dvoji-tvar_354648.html

založily na protiimigrantských heslech. Díky populismu a v mnoha případech i dezinformacím se dostaly na podzim roku 2017 do poslanecké sněmovny.

5.2.1 POLITICKÉ DOPADY

Migrační krize se v tuzemské politice projevila nejvíce tím, že některé politické subjekty začaly důrazně poukazovat na tuto problematiku. V roce 2015 se téma migrační krize stala velice diskutovaným tématem skrz celé politické spektrum a širokou veřejností. Ministerstvo vnitra v této souvislosti registrovalo aktivizaci různých politických hnutí, populistických subjektů a iniciativ. Všechna tato hnutí se tvrdě ohraničovala proti muslimům a vlastní imigraci. Také se velice často a agresivně vymezovala vůči svým odpůrcům nebo lidem, kteří projevovali nesouhlas s jejich názory. Tímto přispívaly k rozdělení společnosti na dva tábory. Tyto subjekty velice často vzešly z prostředí sociálních sítí, kdy po dosažení určité míry popularity začaly působit na veřejnosti. Za zmínku stojí subjekt, vedený docentem Jihočeské univerzity Martinem Konvičkou, Islám v České republice nechceme (IvČRN). Tento protiislámský subjekt vznikl z Czech Defense League, který se později transformoval na Blok proti Islámu a navázal spolupráci Úsvitem – Národní koalicí nebo Uníí bezpečnostních sborů anebo s již zmiňovaným německým hnutím PEGIDA.⁶⁹

Řada politických stran přijala za své problematiku migrační krize jako vztyčný bod svého volebního programu. Za zmínku stojí strana nejvíce zaměřená na odmítání migrantů, strana vedená člověkem s multikulturální minulostí Tomiem Okamurou, Svoboda a přímá demokracie. Mezi další strany odmítající přijímání migrantů na našem území patří krajně pravicová strana Národní demokracie, která je vedená člověkem, který je známý svými antisemitskými a extremistickými názory Adamem Bartošem. Protipólem těchto subjektů je Strana zelených. Bývalá vláda expremiéra Bohuslava Sobotky patřila spíše k protiimigračním subjektům v porovnání s ostatními státy skrz Evropou. V České republice byla naopak tato vláda často kritizována za svoji otevřenost k přijímání uprchlíků. Ostře také proti migraci vystupuje současný prezident Miloš Zeman, který kampaň ve druhém kole prezidentských voleb v roce 2018 z části postavil na zastavení přijímání uprchlíků. Pozorný čtenář dobře ví, že Česká republika přijala v roce 2015 jen 156 žádostí o azyl ze zemí

⁶⁹ *Zpráva o extremismu na území České republiky v roce 2015 [PDF online]. Ministerstvo vnitra. [cit. 2018-01-10].*

blízkého východu a jen zlomku žadatelům bylo vyhověno. Proto se v tomto případě jedná o čistý populismus, vypouštění dezinformací a ovlivňování veřejnosti.

Visegrádská skupina neboli čtyřka složená z České republiky, Slovenské republiky, Polska a Maďarska vystupuje jednotně a patří mezi největší kritiky přístupu Evropské unie k migrační krizi. Odmítá princip přerozdělování žadatel o azyl do celé Evropy. Požaduje ochranu vnější schengenské hranice a jak již bylo zmiňováno, Maďarsko jako tranzitní země, vystavělo ochranný plot na své hranici. Česká republika poslala několik desítek policistů do Maďarska na pomoc při hlídání hranice.

5.2.2 MIGRANTI V ČESKU

Obrázek 9 – Jediné detenční zařízení v České republice do roku 2015, Bělá-Jezová

V průběhu roku 2015 rozhodla česká vláda o zavedení namátkových kontrol na českých hranicích s Rakouskem. Česká vláda reagovala na německé zavedení hraničních kontrol na rakousko-německé hranici kvůli velkému přívalu migrantů právě přes tuto hranici. Nejhorší situace v České republice byla v letních měsících v roce 2015, kdy se rapidně zvýšil počet uprchlíků projíždějících přes Českou republiku. Tato situace způsobovala přeplnění detenčního

pracoviště ve Středočeském kraji. Na konci roku 2015 proběhlo společné cvičení české armády a policie, které bylo pojato jako zkouška na případné obnovení hraničních kontrol.⁷⁰

Česko je pro imigranty v naprosté většině případů jen tranzitní země a nárůst žádostí o azyl není příliš výrazný na rozdíl od některých západoevropských států. Skrz Českou republiku v minulosti neprocházela a ani neprochází žádná hlavní migrační trasa, po které se migranti ilegálně dostávají do západní Evropy. Před začátkem migrační krize fungovalo v České republice jediné detenční zařízení pro zajištění cizinců, které se nacházelo nedaleko Mladé Boleslavi v Bělé-Jezové (Obrázek 9). V průběhu léta 2015, kdy dosahovala vrcholu kulminační vlna, musely být otevřeny další 3 zařízení pro zajištění cizinců. Tato zařízení se nacházejí ve Vyšních Lhotách, Zastávce u Brna a v Drahonicích na Lounsku, která zvýšila kapacitu tuzemských detenčních zařízení na 1 580 osob.⁷¹

5.2.3 DEMONSTRACE V ROCE 2015

Od června 2015 se v Česku pravidelně konají demonstrace proti imigraci, nejvíce demonstrací bylo samozřejmě v Praze. První velká demonstrace proti přijímání uprchlíků byla organizována iniciativou Islám v ČR nechceme pod vedením Martina Konvičky. Tato akce konala dne 30. června Palackého náměstí v Praze. Další demonstraci uspořádala krajně pravicová Národní demokracie a Svoboda přímé demokracie v červenci a srpnu na Václavském náměstí pod svatým Václavem, také na náměstí Míru a další byla i Vyšehradě, kde se radikálové dožadovali vystoupení z Evropské unie a Severoatlantické aliance (NATO) a nařkli vládu Bohuslava Sobotky z vlastizrady. Na vlně vzestupu protiimigračních nálad se opakovaně neúspěšně pokoušela povstat také Dělnická strana sociální spravedlnosti (DSSS). Dne 12. září se uskutečnily dokonce dvě demonstrace, a to současně v Praze na Václavském náměstí. Jedna se konala na podporu imigrantů, kde vyjádřili podporu zástupci některých iniciativ a politických stran, například stojí za zmínku Strana zelených a Pirátská strana. Další akce se konaly proti uprchlíkům, kde vystoupil například současný místopředseda poslanecké sněmovny, známý populist a odpůrce migrantů pan Tomio Okamura po boku

⁷⁰ *Policie a armáda společně cvičí ochranu česko-rakouských hranic [online]. [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/policie-a-armada-spolecne-cvici-ochranu-cesko-rakouskych-hranic_201509301345_akottova2*

⁷¹ *V Česku loni požádalo o azyl přes 1500 lidí, nejčastěji Ukrajinci [online]. [cit. 2017-12-29]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/domaci/udalosti/v-cesku-loni-pozadalo-o-azyl-pres-1500-lidi-nejcasteji-ukrajinci-1264298>*

Martina Konvičky.⁷² Dne 28. října, v den státního svátku se v Praze, Brně, Ostravě, Liberci a dalších městech napříč tuzemskem uskutečnily demonstrace proti imigraci a islámu, kterých se dohromady zúčastnilo přes 3 000 osob. Dne 17. listopadu, opět na státní svátek, uspořádal na pražském Albertově protiimigrační demonstraci Blok proti islámu, který je přetransformovaný z iniciativy Islám v ČR nechceme a který je řazen mezi krajně pravicové strany. Této protestní akce se zúčastnilo něco málo přes 2 000 osob a u příležitosti výročí Sametové revoluce na ní vystoupil i prezident Miloš Zeman. Český nejvyšší ústavní činitel stál v den výročí pádu komunismu na jednom pódiu vedle ultrapravicového Martina Konvičky. Tento počín byl hodně kritizován českými politiky, médii i širokou veřejností.⁷³

5.2.4 DEMONSTRACE V ROCE 2016

První demonstrace v roce 2016 byla uspořádána na začátku února. Tato demonstrace byla doposud největší demonstrací proti imigraci s účastí přes 7 000 demonstrantů. Demonstrace se konal na pražském Hradčanském náměstí a byla uspořádána kontroverzním Blokem proti islámu (BPI). Mezi řečníky zde vystoupil, kdo jiný než předseda BPI a entomolog Martin Konvička, ke kterému se přidal předseda hnutí Úsvit-NK Miroslav Lidinský. Ten samý den uspořádala demonstraci také protiimigrační hnutí Svoboda a přímá demokracie, Národní demokracie, proimigrační iniciativa NE rasismu a další hnutí. Celková účast na všech demonstracích pořádaných 6. února 2016 pak dosáhla téměř 15 000 osob, dle informací z Ministerstva vnitra.⁷⁴ Na jaře ten samý rok se shromáždilo několik set sympatizantů krajně pravicové strany Národní demokracie na demonstraci pořádné na Václavském náměstí v Praze. Při této demonstraci byl zadržen předseda strany Adam B. Bartoš, který v dané chvíli přednášel svůj projev, že přijímání migrantů *"je vlastizrada, která musí být potrestána trestem nejvyšším"*.⁷⁵ Zadržení p. Bartoše vyvolala silnou nevoli u některých extremistů a v průběhu demonstrace museli být povoláni těžkooděnci. Předseda strany Národní demokracie byl ještě

⁷² Okamura seje, Konvička zalévá. Prahou šly davy kvůli migrantům [online]. [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/jizda-motorkaru-proti-islam-u-i-demonstrace-za-otevrene-hranice_355529.html

⁷³ Na demonstraci proti imigrantům policie zadržela řečníka [online]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/na-demonstraci-proti-imigrantum-policie-zadrzela-recnika_351448.html

⁷⁴ Demonstrace proti migraci v Praze zasahovali těžkooděnci [online]. [cit. 2017-12-29]. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/demonstrace-proti-migraci-v-praze-zasahovali-tezkoodenci-sledujeme-zive/1274911>

⁷⁵ Policisté zadrželi při projevu extremistu Bartoše, vyhrožoval politikům [online]. [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/policie-zatkla-adama-b-bartose-dke-/domaci.aspx?c=A160326_145831_domaci_jj

téhož dne propuštěn z cely předběžného zadržení. Zdrojem drtivé většiny odpůrců imigrace se staly diskuzní stránky a zejména pak sociální sítě, kde se v létě 2015 šířilo i několik dezinformačních zpráv, kterými se dokonce zabývala česká policie.⁷⁶

5.2.5 VEŘEJNÉ MÍNĚNÍ

Podle průzkumů veřejného mínění patří Česká republika dlouhodobě mezi státy s nejméně příjímavým vztahem k přijímání imigrantů. Z výzkumů prováděných v roce 2016 vyplývá, že téměř 80 % Českých občanů odmítá přijímání imigrantů ze severní Afriky a Blízkého východu. Opačný názor zastává necelých 20 % Čechů. Proti jakémukoliv přijímání uprchlíků z válečných oblastí je 65 % procent obyvatel České republiky a necelých 30 % lidí je pro dočasné přijetí běženců, a to jen po dobu probíhajícího válečného konfliktu. 3 % naší populace souhlasí s trvalým usídlením imigrantů v České republice. Počet stoupenců neboli, jak jsou tyto lidé veřejností přezdívány, „sluníčkářů“ kteří jsou pro přijímání imigrantů od poloviny roku 2015 postupně klesá. Naopak odpůrců imigrace dlouhodobě přibývá. Necelých 70 % občanů také souhlasí s případným obnovením hraničních kontrol na hranicích České republiky.⁷⁷

Jak již bylo výše zmíněno, kritici imigrace začali pro zastávce uprchlíků používat termín sluníčkář. Tento termín se v tomto významu objevil poprvé. Jedná se o výraz posměšný a označuje člověka, který je nakloněný k multikulturalismu a je vstřícný k přijímání arabských žadatelů o azyl. Tito sluníčkáři jsou pozitivní, až dalo by se říci naivní a sociálně zaměřeni. V této krizi jsou tyto lidé otevření vůči přijímání migrantů.

Veliký vliv na veřejné mínění české společnosti má mediální prezentace migrační krize. V průběhu kulminační vlny na podzim 2015 monitoroval server HlídacíPes.org 7 největších českých deníků. Nejvíce článků vydala Mladá fronta DNES, která jich vydala přesně 466, druhý nejaktivnější deník byl Právo se 448 články a třetí deník byl Lidové noviny s 313 články. Nejnegativnější byly titulky v bulvárních denících v Aha! a Blesku. Ze seriózních vydavatelství byly nejméně příjímavější reakce v deníku Právo. Nejpozitivnější články naopak

⁷⁶ Uprchlíci "podřezali" zvířata, policisté s termovizemi [online]. [cit. 2017-12-29]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/sprava-jihoceskeho-kraje-zpravodajstvi-uprchlici-podrezali-zvirata-policiste-s-termovizemi.aspx>

⁷⁷ Čechů odmítajících uprchlíky je opět víc. Téměř dvě třetiny, ukázal průzkum [online]. [cit. 2017-12-29]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/dve-tretiny-cechu-odmitaji-valectne-uprchlikyfny/domaci.aspx?c=A160215111750_domaci_rych

byly články v Deníku a Lidových novinách. Právo však mělo také druhý největší podíl titulků neutrálních, těsně po Hospodářských novinách a před MF Dnes.⁷⁸ Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity uvedla v analýze nejvlivnějších televizních zpravodajských pořadů Událostí a Televizní noviny na veřejnoprávní televizi, za období od března do září 2015. Pracovníci z Masarykovy university dospěli ke zjištění, že oba pořady kladly velký důraz hlavně na bezpečnostní a administrativní stránku krize. Zejména na situaci České republiky ve vztahu ke kontrolám, ostraže hranic a zabezpečení detenčních zařízení, řekněme k policejním tématům. Chyběly zde naopak příčiny krize v zemích původu a upozaděn byl humanitární aspekt krize. Toto souviselo i s mluvčími jednotlivých oslovovaných organizací, kteří dostávali prostor ve zmiňovaných pořadech, mezi nimiž dominoval i tehdejší ministr vnitra Milan Chovanec. Z nepolitických osob pak dostávali hodně prostoru k vyjádření svých názorů zástupci bezpečnostních složek, kde nejvíce zaznívajícimi návrhy řešení krátkodobá a silová.

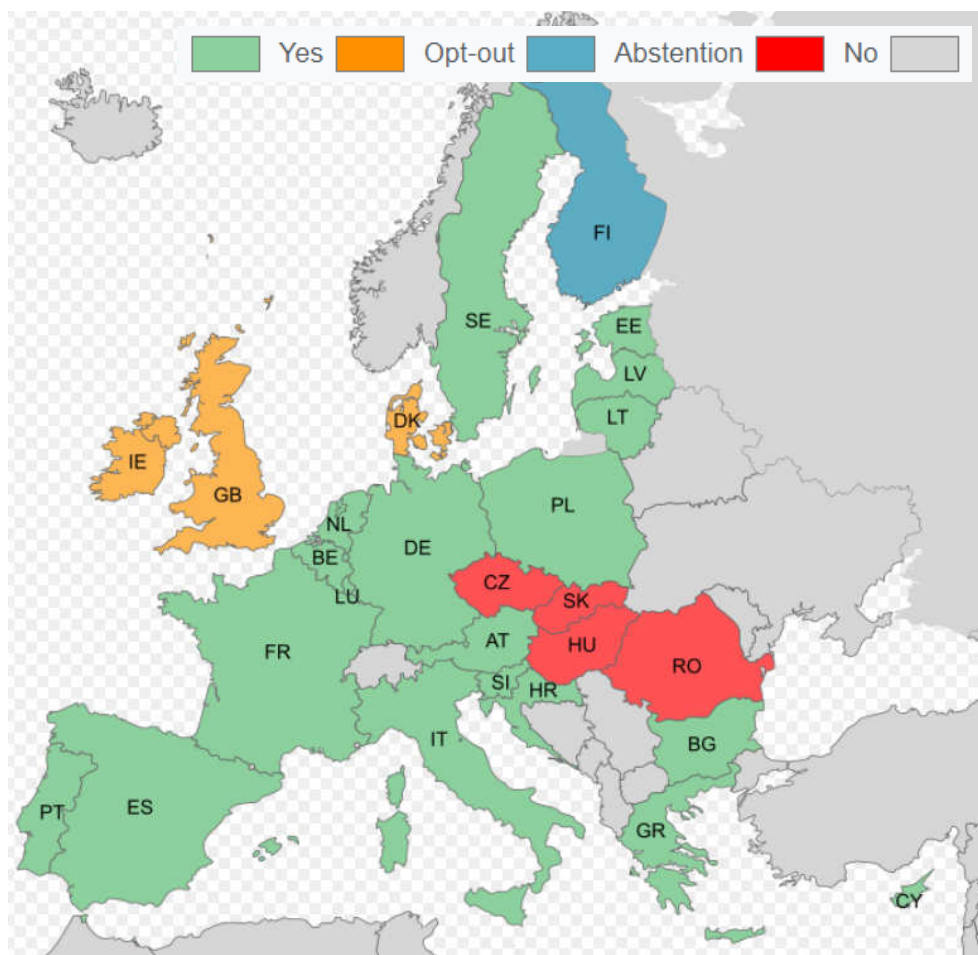
5.3 MIGRAČNÍ KVÓTY

Migrační neboli uprchlické kvóty jsou návrhem Evropské komise na rozdělení žadatelů o azyl mezi členské státy Evropské unie. První návrh kvót padl už v první polovině roku 2015, kdy migrační vlna kulminovala na Evropský kontinent. Návrh byl součástí takzvané Nové agendy v migraci a měl fungovat jako jedno z opatření proti migraci a nezvladatelné situaci v některým nejvyhledávanějších zemích. Měl být jedním z navrhovaných opatření, jak vyřešit ožehavou situaci migrace v Evropě. Od zmiňovaného roku 2015 se stal celoevropským kontroverzním tématem.

V září roku 2015 schválili ministři vnitra EU druhou verzi kvót na přerozdělování migrantů mezi všechny členské země Evropské unie. Proti návrhu hlasovaly státy České republiky, Slovenské republiky, Maďarska a Rumunska (Obrázek 10). Finsko se zdrželo hlasování a zástupci ostatních států s kvótami souhlasily. Koncem roku 2015 mělo být přemístěno 66 000 migrantů z Řecka a Itálie. V rámci odhlasovaných migračních kvót měla Česká republika přijmout 1591 osob. Nadále platila i první verze kvót z května stejného roku, která byla transformovaná do takzvané dobrovolného přerozdělování 40 000 uprchlíků z Řecka a Itálie,

⁷⁸ *Jak psaly české deníky o uprchlické krizi: negativní bulvár a Právo, pozitivní LN a Deník [online]. [cit. 2017-12-29]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/jak-psaly-ceske-deniky-o-uprchlicke-krizi-negativni-bulvar-a-pravo-pozitivni-ln-a-denik/>*

kde se bývalý předseda vlády Bohuslav Sobotka zavázal, že Česká republika přijme až 1 100 migrantů. Tato suma byla největší ze států Visegrádské skupiny. Celkem měla Česká republika pojmout v rámci obou verzí kvót 2 691 žadatelů o azyl. Do konce roku 2015, ale nebyl do tuzemska relokován žádný žadatel o azyl a v rámci Evropské unie bylo přemístěno pouze 259 migrantů. Z původně plánovaných 106 000 osob je 259 opravdu jen zlomek. Ukázalo se, že migrační kvóty mají stále ještě slabiny.⁷⁹

Obrázek 10 - Hlasování členských států EU pro kvóty na přerozdělení uprchlíků⁸⁰

V roce 2017 pohrozila Evropská komise zemím, které odmítají přijímat migranty v rámci programu na přerozdělování kvót. Česko do té doby přijalo jen 12 osob. V prosinci roku 2017 Evropská komise podala žalobu u Evropského soudního dvoru ve Štrasburku proti Česku,

⁷⁹ Informace vlády ČR o migrační krizi [online]. [cit. 2017-12-29]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/migrace/clanek/informace-vlady-cr-o-migracni-krizi.aspx>

⁸⁰ Uprchlické kvóty [online]. [cit. 2017]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Uprchlick%C3%A9_kv%C3%B3ty

Polsku a Maďarsku. V případě úspěchu žaloby hrozí těmto zemím finanční postih. Proti Slovensku žaloba podána nebyla.⁸¹

V září 2017 slovenský premiér Robert Fico oznámil, že Slovenská republika podává žalobu na Radu EU kvůli schválení kvót na přerozdělování běženců. Podání žaloby o pár dní déle oznámil i maďarský premiér Viktor Orbán. Český expremiér Bohuslav Sobotka se k Maďarsku a k Slovenské republice nepřipojil. V Německé spolkové republice stále klesala popularita kancléřky Angely Merkelové kvůli postoji k migrační krizi. Podle průzkumu její preference klesaly a naopak stoupala popularita protiimigračním stranám.

⁸¹ *Odmítáte migranty? Hrozí vám soud, varuje Brusel. Vadí mu i přístup Česka [online]. [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: <http://www.info.cz/svet/odmitate-migranty-hrozi-vam-soud-varuje-brusel-vadi-mu-i-pristup-ceska-9652.html>*

6 VLASTNÍ NÁVRHY ŘEŠENÍ MIGRAČNÍ KRIZE

Při hledání možností pro řešení současné migrační krize je nutné si nejdříve uvědomit, že se současná masivní migrace nepochybně neliší od migrací neboli modernímu kolonialismu, který byl v této práci již rozebrán. Současná migrace více připomíná přesun národů, kde migranti ze zasažených oblastí nevolí blízké země, ale naopak cestují do zemí vzdálených, jak geograficky, tak i kulturně a preferují bezpečnost štědrost. Štědrost sociálního systému a výhody plynoucí z pobytu v dané zemi hrají významnou roli při výběru cílové destinace migranty. Nikoliv kulturní či geografická blízkost k původní zemi. Tento fakt je viditelný při pohledu na země, kde migranti nejčastěji žádají o azyl. Ze zmíněných důvodů se nelze pozastavovat nad tím, že příchod uprchlíků byl tak masivní a stále v menší míře pokračující, jelikož žadatelé o azyl berou tuto příležitost jako odchod do bezpečnější a bohatší země, kde o ně bude sociálně postaráno. V některých případech to může nahrávat situaci, kdy migranti podlehnou masovému chování ostatních kolem sebe. Toto okolí je podněcuje k opuštění země z důvodů lepších životních podmínek. Migranti v tomto případě jednájí zcela rozumně a nelze na tom hledat nic špatného, když se snaží zvýšit svůj užitek. Tato situace se může analyzovat i z opačného úhlu pohledu, kdy nepokoje na blízkém východě jsou prvotním impulsem pro migranty a Evropská unie svým přístupem k migrantům umocňuje přesun obyvatel.

Krok k zastavení migrační krize je přestat vysílat předchozí zmíněné signály o otevřenosti Evropy pro migranty, sociálních jistot a lepších životních podmínek, které podporují hromadné přesídlování. Především na území, odkud migranti do EU přicházejí, je nutné vyslat signál, že Evropa nebude přijímat statisíce uprchlíků, jako tomu bylo v letech minulých a může přijmout migranty pouze v krajním případě, jelikož není v kapacitě Evropy stát se zachráncem světa.

Současná otevřená náruč Evropské unie způsobuje „*push*“ faktor ze zmiňované teorie „*push-pull*“. Evropa jakožto bohatý kontinent je velkým lákadlem pro migranty. Tento signál k migrantům by měl být v co možná největší míře potlačen, aby docházelo ke zmírnění proudů migrantů na evropský kontinent. Tento faktor je možné z části potlačit kampaní v místě původu migrantů. Stačí jen sdělit, že Evropa se nebude bezdůvodně starat o všechny žadatele o azyl i Evropa má své limity v počtu obyvatel a ne každý může být přijat.

EU by měla věnovat větší pozornost především na migranty, kteří jsou kulturně blízcí a je u nich pravděpodobnější začlenění v evropském prostředí. Pro tyto účely by bylo možné podrobit uchazeče o azyl nějaké zkoušce. Například by se mohly ověřit jazykové znalosti, znalost kulturního života, náboženské poměry, způsob života, vzdělání a pracovní zkušenosti. V Evropské unii je stále velká poptávka po kvalifikovaných lidech a migranti se zkušenostmi v oboru, který je pro Evropu nedostatkový by mohli mít větší šanci na přidělení azylu. Nejenže by tito lidé zaplnili volné pracovní pozice, ale také by nemuseli dostávat sociální dávky od vlády dané země. Výsledky zkoušek by hodně napověděly o potencionálních uchazečích a na základě výsledků by mohli být vybráni nejvhodnější žadatelé, což by mohlo vést k lepší integraci.

Zavedení společného systému pro evidování žadatelů o azyl by bylo vhodné z důvodu lepšího sledování migrantů. V minulosti už toto téma o zavedení systému bylo zvažováno, nicméně v současné době funguje jen systém EURODAC, který shromažďuje otisky prstů a základní informace o uprchlících. Rozsáhlejší systém, který by mohl být rozšířen, vedle otisků prstů, o detailnější informace a možnost sledování pohybu osob. V rámci toho systému by se mohly postižené země rozhodnout o svých přípustných limitech. Tímto by se předešlo diskuzím o uprchlických kvótách a docházelo by k dobrovolnému rozhodnutí členských zemí. Každá země by si mohla o svém osudu rozhodnout sama. V kombinaci s předchozím návrhem, zmiňovanou komplexní zkouškou, by si státy mohly například přijmout pracovníky, kteří jsou momentálně nedostatkové zboží na trhu. Nemuselo by poté docházet k situacím, kdy vysokoškolsky vzdělaný uprchlík se živí jako dělník. Pokud by se některý migrant pokusil přesunout do jiné země bez oznámení, došlo by k automatickému vyhoštění z Evropské unie.

Situace, ve které se aktuálně nachází Evropská unie, je podobná situaci, kterou zažívala Austrálie v letech 2012–2013. Uprchlíci z Blízkého východu a Srí Lanky se snažili dostat na zchátralých plavidlech k břehům Austrálie. Na toto Austrálie zareagovala přísnou politikou tzv. „otáčení lodí“, která se prezentovala jako velice úspěšná proti nelegálním migrantům. Vybízí se otázka, proč se Evropská unie zatím neinspirovala od úspěšného tohoto modelu.

V případě, že by se Evropská unie inspirovala od australského modelu „otáčení lodí“, porušila by Evropskou úmluvu o lidských právech. V době, kdy Itálie otáčela lodě obsazené libijskými migranty ve Středozemním moři, porušila právě tuto úmluvu, což také potvrdil Evropský soud. Z tohoto důvodu není možné reálně počítat s touto možností. Nicméně pravděpodobně by se toto řešení ukázalo jako účinné. V případě, že by se Evropská unii chtěla

opravdu inspirovat od zmiňované Austrálie, byla by nutná změna Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a následovat by musela ratifikace všemi členskými státy unie. V době, kdy se členské státy příliš neshodují ve svých stanoviscích vůči migrační krizi, je tato změna spíše v rovině teoretické a pravděpodobně by se jednalo o velice zdlouhavý proces.

Proto možné řešení je zadržování žadatelů o azyl mimo své vlastní území. Žadatelům o azyl by nebyl umožněn vstup do dané země před rozhodnutím o udělení azylu. Žadatelé by museli čekat v detenci mimo území Evropské unie.

ZÁVĚR

Téma zvolené pro tuto bakalářskou práci bylo vybráno jako jedno z aktuálně nejvíce diskutovaných aspektů nejen v tuzemsku či Evropské unii, ale téma současné migrační krize, je celosvětově diskutovaný problém, který se stále nepodařilo vyřešit. Nejvyšší představitelé členských států Evropské unie se už několikrát pokusili zavést opatření, kterým by zajistili bezpečnost svých zemí, ale zatím neúspěšně. Z toho důvodu bylo toto téma zvoleno, abych se pokusil komplexně přiblížit co se vše odehrálo od roku 2013, který je považován jako začátek migrační krize.

Nejdříve byly vysvětleny základní pojmy související s tématem bakalářské práce například uprchlík, migrant či ekonomický migrant. Také byla představena společná přistěhovalecká, azylová a vízová politika EU a její formování v minulých letech, kdy vyplývá, že v současnosti absentuje synchronizovaná migrační politika pro EU jako celek. Poté byly představeny jednotlivé teorie migrace. Takzvaná teorie „*push-pull*“ se dá považovat za tu, která vysvětluje a vystihuje současnou situaci během migrační krize. Za podmínky, že za „*push*“ považujeme současnou migrační politiku členských zemí a EU jako celku.

Další část práce se vrací do počátku 16. století, do doby, která se datuje jako začátek moderního kolonialismu. Kolonialismus je v této části práce popsán jako ideologie, která je založená na ustavení a udržování nadvlády suverénní mocnosti nad podřízenou společností. Touha po objevování nových koutů světa se proměnila v honbu za mocí a bohatstvím. Ve vlnách oceánu spolu nejvíce soupeřily britské, francouzské a španělské flotily s jediným cílem zabrat část země pro sebe a nastolit vlastní pořádky. Toto dobývání trvalo do poloviny 20. století, kdy se v roce 1947 osamotnila Indie od britské nadvlády a mnohými je tato událost nazývána jako konec kolonialismu. Dopady nadvlády nad Indií jsou patrné až dodnes. Jižní Indie bývala dříve velice bohatá na nerostné suroviny, které byly vytěženy a odvezeny do britského impéria. Bohatství, které mělo patřit právě těm lidem, kteří v dnešní Indii bydlí ve slumech na okrajích velkých měst.

Následná kapitola by mohla být vnímána jako opak moderního kolonialismu, který byl popsán v předchozí kapitole. V roce 2013 se naopak lidé z obavy o svůj život a za vidinou lepšího života ve velkém hrnuly do Evropy. Nejkritičtější byl rok 2015, kdy jen v Německu bylo podáno přes milion žádostí o azyl. V této masě lidí bylo infiltrováno i značné množství bojovníků tzv. Islámského státu, kteří následně provedli několik

teroristických útoků a to zejména ve Francii, ale i ve zmiňovaném Německu. Tyto události vedly k rozdělení Evropské společnosti na dva tábory. Jedni, kteří projeví vlnu solidarity a na řeckých ostrovech pomáhali při vyloďování uprchlíků z blízkého východu a při řešení evropské krize se nechovali antisemitsky jako druhá skupina lidí. Tato, řekněme početnější skupina lidí, masivně protestovala proti přijímání uprchlíků do EU.

V této situaci je vhodné uvést rozdíl ve vyspělosti Německa a České republiky. V roce 2013 se konaly německé volby do zemského sněmu. Na tyto volby lze pohlížet jako na volby, které se odehrály ještě před migrační krizí. Strana CDU, vedená kancléřkou Angelou Merkelovou, získala z možných 709 mandátů 255. Další řádné volby, které následovaly po 4 letech, a to v roce 2017, který už jde považovat jako za konec největších migračních vln, vyhrála opět CDU s kancléřkou Merkelovou se získanými dvěma sty mandáty. Asi málokdo si dokáže představit českou společnost ve stejné situaci, ve které bylo Německo, kdy vítězná strana obhájí svůj mandát a voliči jí budou i nadále důvěřovat. V České Republice, ve zmiňovaném roce 2015, požádalo 150 uprchlíků o azyl a díky častým desinformacím se otevřely dveře do poslanecké sněmovny pro politické strany, které si svůj program postavily jen na migrační politice. V tomto ohledu je česká republika pořád málo vyspělá v porovnání se západním světem.

Závěrečná kapitola se věnuje návrhům řešení migrační krize. Je zde přirovnána migrační krize s krizí, která byla v Austrálii v letech 2012–2013, kdy se uprchlíci především z Blízkého východu a Srí Lanky snažili dostat na chatrných plavidlech k australským břehům. Na to Austrálie reagovala přísnou politikou tzv. „otáčení lodí“, která se ukázala jako velice úspěšná v boji proti ilegálním migrantům. Další více přívětivější je řešení zadržovat migranty mimo své vlastní území, kdy by žadatelům o azyl nebylo před rozhodnutím o udělení azylu umožněno vstoupit do země a museli by počkat v detenci mimo území EU.

Tato oblast nabízí velké množství otázek a doslova přímo vybízí ke zkoumání jiných souvislostí a hledání nových odpovědí. V dalších obdobných pracích by bylo možné řešit některá nová navazující témata, jako je např.: motivace migrantů, úspěšnost integrace migrantů nebo odhadovaný budoucí vývoj.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BARŠOVÁ Andrea a BARŠA Pavel. *Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005. 308 stran, ISBN 80-210-3875-6.

BARŠA Pavel. *Politická teorie multikulturalismu*. Brno: CDK, 1999.

BAUER Wolfgang. *Přes moře: s uprchlíky na cestě do Evropy*. Praha: Grada Publishing, 2015. 126 stran, ISBN 978-80-247-5819-0

BRÁZDOVÁ Věra-Karin. *Migrace a rozvoj: rozvojový potenciál mezinárodní migrace*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd. 2011. 254 stran, ISBN 978-80-87404-10-2.

DOHNALOVÁ Eva. *Úvod do sociální práce s migranty*. Olomouc: Caritas, 2012.

DUMMETT Michael. *O přistěhovalectví a uprchlících*. Praha: Filosofia, 2016. 192 stran, ISBN 978-80-7007-462-6.

FERGUSON Niall, *Britské impérium: Cesta k modernímu světu*, Argo a Prostor, 2016. 426 stran, ISBN 978-80-257-2010-3.

HIRT Tomáš. *Svět podle multikulturalismu*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2005.

KLAUS Václav, & WEIGL Jiří. *Stěhování národů s.r.o.: stručný manuál k pochopení současné migrační krize*. Velké Přílepy: Olympia, 2015. 88 stran, ISBN 978-80-7376-422-7.

MALÁ Barbora, *Uprchlíká krize z pohledu studentů pedagogických oborů*. Masarykova univerzita Filozofická fakulta, Brno 2017.

MALÍŘOVÁ Eva, FRŮHBAUEROVÁ Petra, HRUBANOVÁ Krystýna, & DŽESTR. *Lidé v pohybu: metodika pro práci s tématy uprchlictví a migrace*. Praha: Junák – český skaut, Tiskové a distribuční centrum. 2016.

MINISTERSTVO VNITRA. 2017a. *Terminologický slovník*.

MINISTERSTVO VNITRA. 2017b. *Statistické zprávy o mezinárodní ochraně za jednotlivé měsíce v roce 2016*.

PÁNA Lubomír, RATAJ Jan. *Migrační krize a vztahy většinového obyvatelstva a menšin v současné Evropě*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z.ú. 2016, 166 stran, ISBN 978-80-7556-000-1.

PALÁT Milan. *Determinanty vzniku migrace a statistiky cizinců v Evropské unii*. Ostrava: Key Publishing. 2014, 72 stran, ISBN 978-80-7418-228-0.

VAVREJNOVÁ Marie. *Migrace obyvatelstva jako faktor ekonomického rozvoje.: Zvláště v oblasti Evropské unie a České republiky*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2011. 79 stran, ISBN 978-80-86729-66-4.

VYTEČKA Aleš. *Dobytí Jamajky: Angličané v karibské oblasti v 17. století*. Historický obzor, 2002, ISSN 1210-6097.

SAID W. Edward, *Orientalismus: západní koncepce Orientu*, Praha; Litomyšl: Paseka, 2008, 459 stran, ISBN 978-80-7185-921-5.

SKLENÁŘOVÁ Sylva, *Stručná historie států: Nizozemsko*, Libri. EAN: 9788072773107.

SKŘIVAN Aleš. *Francouzi v Novém světě v XVI. století*. Historický obzor, 1997, s. 242-246. ISSN 1210-6097.

ŠIMÁK Radim, *Australská imigrační politika jako inspirace pro evropskou unii v době migrační krize*. Vysoká škola ekonomická v Praze. Praha 2017.

ŠIŠKOVÁ Tatjana. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Potál. 2001, 188 stran, ISBN 80-7178-648-9.

ŠTICA Petr. *Migrace a státní suverenita: oprávnění a hranice přistěhovalecké politiky z pohledu křesťanské sociální etiky*. Červený Kostelec: Pavel Mervart. 2010. 321 stran, ISBN 978-80-87378-75-5

ŠTICA Petr. *Etika a migrace: Vybrané otázky současné imigrace a imigrační politiky*, Ostrava: Moravapress. 2014, 108 stran, ISBN 978-80-87853-20-7

Zákon č. 221/2003 Sb., *o dočasné ochraně cizinců*.

Zákon č. 325/1999 Sb., *o azylu*.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

ABUSHOU Ahmed Ibrahim. *The Arab Spring: A Fourth Wave of Democratization?* Domes. 2016. 69 stran.

BARRY Brian. *Culture and equality: an egalitarian critique of multiculturalism*. Cambridge: Polity Press, 2001.

HUNTINGTON Samuel Phillips. „*The Clash of Civilizations?*“ *Foreign Affairs*, 1993.

MASSEY Douglas S., ARANGO Joaquin, HUGO Graeme, KOUAOUCI Ali, PELLEGRINO Adela a TAYLOR J. Edward. *An Evaluation of International Migration Theory: The North American Case*. *Population and Development Review*. 1994.

KYMLICKA Will. *Multicultural citizenship: a liberal theory of minority rights*. New York: Clarendron Press, 1995.

LNĚNÍČKOVÁ Jitka. *Bohemian Glass Trade in Spain and Spanish Colonies*. Prague Papers on the History of International Relations. 2001, s. 61-74. ISBN 80-7308-016-8.

RAVENSTEIN Ernst Georg. *The Laws of Migration*. Journal of the Royal Statistical Society.

Seznam použitých internetových zdrojů

Čechů odmítajících uprchlíky je opět víc. Téměř dvě třetiny, ukázal průzkum. IDnes.cz [online]. 2016: iDnes.cz, 2016, 2016 [cit. 2017-12-29]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/dve-tretiny-cechu-odmitaji-valecne-uprchlikyfy/domaci.aspx?c=A160215_111750_domaci_rych

ČESKÁ TELEVIZE. *Merkelová chápe české a slovenské výhrady proti ohledně kvót. K solidaritě podle ní ale dojít musí.* 2017. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/2075586-merkelova-chape-ceske-a-slovenske-vyhrady-ohledne-kvot-k-solidarite-podle-ni-ale-dojit>

Demonstrace proti migraci v Praze zasahovali těžkooděnci. Wwww.ceskenoviny.cz [online]. 2016: České noviny, 2016, 2016 [cit. 2017-12-29]. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/demonstrace-proti-migraci-v-praze-zasahovali-tezkoodenci-sledujeme-zive/1274911>

Do Německa loni dorazilo skoro 1,1 milionu běženců. Týden.cz [online]. 2016: Týden.cz, 2016, 2016 [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/do-nemecka-loni-dorazilo-skoro-1-1-milionu-bezencu_367888.html

Eurostat. [online]. 2016: Eurostat Press Office, 2016 [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf/790eba01-381c-4163-bcd2-a54959b99ed6>

Eurostat: O azyl loni v EU žádalo rekordních 1,2 milionu osob E15.cz [online]. 2016: e15.cz, 2016, [cit. 2017]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/zahranicni/udalosti/eurostat-o-azyl-loni-v-eu-zadalo-rekordnich-1-2-milionu-osob-1276592>

HOUSKOVÁ, Silvie, ŽÁK, Michal. *Brusel chce posílat běžence do všech států EU. S kvótami nebudeme souhlasit, varuje Sobotka.* 2016. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/cesko-bude-muset-prijimat-vice-uprchliku-evropska-komise-nav/r~57f12406fbea11e5b61c002590604f2e/>

Informace vlády ČR o migrační krizi. ww.mvcr.cz [online]. 2017: ww.mvcr.cz, 2017, 2017 [cit. 2017-12-29]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/migrace/clanek/informace-vlady-cr-o-migracni-krizi.aspx>

Jak psaly české deníky o uprchlické krizi: negativní bulvár a Právo, pozitivní LN a Deník.... Hlidacipes.cz [online]. 2015: hlidacipes.cz, 2015, 2015 [cit. 2017-12-29]. Dostupné z:

<https://hlidacipes.org/jak-psaly-ceske-deniky-o-uprchlicke-krizi-negativni-bulvar-a-pravo-pozitivni-ln-a-denik/>

Každý osmý migrant se Němcům ztratil. Do ubytoven jich nepřišlo 130 tisíc. IDnes.cz [online]. 2016: iDnes.cz, 2016, 2016 [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/desetina-bezencu-v-nemecku-zmizela-dtu-/zahranicni.aspx?c=A160226_094816_zahranicni_mlb

Libyjci odmítají zastavit tisíce migrantů mířících do Itálie. Je to váš problém, vzkazují Evropě. Aktuálně.cz, [online]. 2017: [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/libyjci-nychteji-zastavit-tisice-migrantu-mirici-do-italie-j/r~615fd454eec611e694440025900fea04/>

Mediterranean situation. Ww.mvcr.cz [online]. 2017: ww.mvcr.cz, 2017, 2017 [cit. 2017-12-29]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/migrace/clanek/informace-vlady-cr-o-migracni-krizi.aspx>

Merkelová ve volbách ztratila ve všech třech zemích, AfD naopak posílila. IDnes.cz [online]. 2016: iDnes.cz, 2016, 2016 [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/volby-nemecko-cdu-merkelova-afd-d3p-/zahranicni.aspx?c=A160313_181319_zahranicni_rych

Migrants Clash With Police in Hungary, as Others Enter Croatia. www.nytimes.com [online]. 2015: www.nytimes.com, 2015, 2015 [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2015/09/17/world/europe/europe-refugee-migrant-crisis.html>

Na demonstraci proti imigrantům policie zadržela řečníka. Tyden.cz [online]. 2015: Tyden.cz, 2015, 2015 [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/na-demonstraci-proti-imigrantum-policie-zadrzela-recnika_351448.html

Německo nastavuje uprchlíkům dvojí tvář. Týden.cz [online]. 2016: Týden.cz, 2016, 2016 [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/nemecko-nastavuje-uprchlikum-dvoji-tvar_354648.html

Odmítáte migranty? Hrozí vám soud, varuje Brusel. Vadí mu i přístup Česka. Info.cz [online]. 2017: Info.cz, 2017, 2017 [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: <http://www.info.cz/svet/odmitate-migranty-hrozi-vam-soud-varuje-brusel-vadi-mu-i-pristup-ceska-9652.html>

Okamura seje, Konvička zalévá. Prahou šly davy kvůli migrantům. Tyden.cz [online]. 2015: Tyden.cz, 2015, 2015 [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/jizda-motorkaru-proti-islam-i-demonstrace-za-otevrene-hranice_355529.html

Policie a armáda společně cvičí ochranu česko-rakouských hranic. Wwww.iRozhlas.cz [online]. 2015: www.iRozhlas.cz, 2015, 2015 [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/policie-a-armada-spolecne-cvici-ochranu-cesko-rakouskych-hranic_201509301345_akottova2

Policisté zadrželi při projevu extremistu Bartoše, vyhrožoval politikům. IDnes.cz [online]. 2016: iDnes.cz, 2016, 2016 [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/policie-zatkla-adama-b-bartose-dke-/domaci.aspx?c=A160326_145831_domaci_jj

Uprchlíci "podřezali" zvířata, policisté s termovizemi. www.policie.cz [online]. 2015: Policie České Republiky, 2015, 2015 [cit. 2017-12-29]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/sprava-jihoceskeho-kraje-zpravodajstvi-uprchlici-podrezali-zvirata-policiste-s-termovizemi.aspx>

UNHCR. *Global trends – Forced displacement in 2015*. Dostupné z:

<https://s3.amazonaws.com/unhcrsharedmedia/2016/2016-06-20-global-trends/2016-06-14-Global-Trends-2015.pdf>

UNHCR. *UNHCR viewpoint: ‚Refugee‘ or ‚migrant‘ – Which is right?* 2016, Dostupné z:

<http://www.unhcr.org/news/latest/2016/7/55df0e556/unhcr-viewpoint-refugee-migrant-right.html>

V Česku loni požádalo o azyl přes 1500 lidí, nejčastěji Ukrajinci. E15.cz [online]. 2016: E15.cz, 2016, 2016 [cit. 2017-12-29]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/domaci/udalosti/v-cesku-loni-pozadalo-o-azyl-pres-1500-lidi-nejcasteji-ukrajinci-1264298>

V Sasku hořel hotel pro uprchlíky, přihlížející se veselili. IDnes.cz [online]. 2016: iDnes.cz, 2016, 2016 [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/v-nemecku-horel-hotel-pro-imigranty-lide-tleskali-f7v-/zahranicni.aspx?c=A160221_160406_zahranicni_rych

Wikipedie. Wikipedie.cz [online]. 2018: Wikipedie.cz, 2018, 2018 [cit. 2018-01-17]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavn%C3%AD_strana

Zpráva o extremismu na území České republiky v roce 2015 [PDF online]. Ministerstvo vnitra, Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2016 [cit. 2018-01-10].

SEZNAM ZKRATEK

AfD	Alternativa pro Německo (Alternative für Deutschland)
BPI	Blok proti Islámu
ČR	Česká republika
DSSS	Dělnická strana sociální spravedlnosti
EU	Evropská unie
EURODAC	Informační systém Evropské unie (European Dactyloscopy)
IvČRN	Islám v České republice nechceme
NATO	Severoatlantická aliance (North Atlantic Treaty Organization)
ODS	Občanská demokratická strana
OSN	Organizace spojených národů (United Nations – UN)
PEGIDA	Vlastenečtí Evropané proti islamizaci Západu (Patriotische Europäer gegen die Islamisierung des Abendlandes)
UNESCO	Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
UNHCR	Úřad vysokého komise pro uprchlíky (United Nations High Commissioner for Refugees)

USA

Spojené státy americké

(United States of America)

Úsvit-NK

Úsvit – Národní Koalice

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Území, která byla v historii pod větší či menší britskou kontrolou.....	- 20 -
Obrázek 2 - Území, která byla v historii pod větší či menší francouzskou kontrolou ..	- 27 -
Obrázek 3 - Území, která byla v historii pod větší či menší španělskou kontrolou	- 30 -
Obrázek 4 - Území, která byla v historii pod větší či menší nizozemskou kontrolou...	- 31 -
Obrázek 5 - Migrační vlny v roce 2015.....	- 37 -
Obrázek 6 – Záchrana uprchlického člunu	- 39 -
Obrázek 7 – Migrační vlny v roce 2017	- 40 -
Obrázek 8 - Žadatelé o azyl v Evropě v roce 2015	- 44 -
Obrázek 9 – Jediné detenční zařízení v České republice do roku 2015, Bělá-Jezová...	- 50 -
Obrázek 10 - Hlasování členských států EU pro kvóty na přerozdělení uprchlíků.....	- 55 -

Seznam grafů

Graf 1 - Počet pohřešovaných a počet příchozích migrantů do EU	- 36 -
Graf 2 - Počet migrantů v EU	- 40 -

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Petr Bárta

Obor: Bezpečnostní studia

Forma studia: Bakalářské kombinované studium

Název práce: Multikulturalismus v Evropě ve světle recentní migrační krize

Rok: 2018

Počet stran textu bez příloh: 53 stran

Celkový počet stran příloh: 0 stran

Počet titulů českých použitých zdrojů: 26

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 7

Počet internetových zdrojů: 27

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Víšek